

ЕВРОПА ИНВЕСТИРА В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони

Програма за развитие на селските райони 2014-2020

"Териториално изследване на възможностите за развитие на биологично земеделие, производство на биологични продукти и прилагане на агро-екологични дейности от земеделските производители на територията на МИГ „Гъльбово – Опан” и добри европейски практики"

Съдържание:

1. Въведение	3
1.1 Принципи на биологичното земеделие	4
1.2 Съществуващо състояние на биологичното земеделие в България и ЕС	5
1.3 Пазарен анализ на биопродуктите	14
1.4 Нормативна уредба, сертифициращи и контролиращи органи	17
2. Настоящото състояние на територията на МИГ с оглед перспективите за развитие на биологично земеделие	19
2.1. Данни за територията на МИГ „Гълъбово-Опан“	19
2.2 Природни условия на територията на МИГ „Гълъбово-Опан“	20
2.2.1.Климатични условия	20
2.2.2 Водни ресурси	22
2.2.3 Почвени условия	25
2.2.4Защитени зони и територии	25
2.2.5 Биологично разнообразие	27
2.3 Селско стопанство	28
2.4 Местна икономика	32
2.5 Хранително-вкусова промишленост	34
2.6 Екологично състояние и рискове	34
3 Анализ на потенциала за развитие на биологично земеделие на територията на МИГ „Гълъбово-Опан“	38
3.1 Потенциал на потреблението на биопродукти	38
3.2 Проучване на нагласите сред земеделските производители в МИГ „Гълъбово-Опан“	41
3.3 SWOT анализ	50
4 Препоръки за развитие на биологичното земеделие на територията на МИГ „Гълъбово – Опан“	54
5. Добри европейски практики	59
Списък на използвани източници	68

1. Въведение

Този анализ е създаден в изпълнение на Споразумение № РД 50-136/ 21.10.2016 г. за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по подмярка 19.4 «Текущи разходи и популяризиране на Стратегията за Водено от общностите местно развитие» на мярка 19 «Водено от общностите местно развитие» от Програмата за развитие на селските райони за периода 2014 – 2020 година, подкрепена от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. Целта е да се направи оценка на фактическото състояние на селското стопанство и възможностите за развитие на биологичното земеделие. Изследван е потенциала и основните предпоставки за биологично производство на територията, стратегическите насоки в развитие на българското земеделие, нагласите на местната общност, тенденциите и проблемите, свързани с развитието на сектора с цел изясняване на неговите перспективи в района. Проучването ще повиши информираността на членовете на МИГ и на цялата местна общност за ползите и недостатъците на биологичното земеделие, за методите и подходите, които се използват в него, както и за ролята му като алтернативна икономическа дейност в устойчивото развитие на местната икономика и селските райони. На базата на събраната информация в анализа са изработени препоръки в помощ на МИГ и потенциалните бенефициенти за възможностите за развиване на биологично производство с цел повишаване на конкурентоспособността на земеделския сектор и предприятията от преработвателната промишленост в изпълнение целите на Стратегията за ВОМР.

При съставянето на анализа се базира на основните характеристики за въздействие на подхода ЛИДЕР: Стратегията за ВОМР, осъществявана на територията на МИГ, улесняване въвеждането на иновативните методи и решения, подход отдолу-нагоре, многосекторен подход при планиране и прилагане на Стратегията, работа в мрежа на местните партньорства, сътрудничество/коопериране.

При изработване на настоящият анализ са използвани: Стратегията за ВОМР СНЦ „МИГ Гълъбово – Опан” , Регионалните и общински документи за развитие на територията като: Областна стратегия за развитие на област Стара Загора, Общинският план за развитие на Община Гълъбово за периода 2014 – 2020г. , Общинският план за развитие на Община Опан за периода 2014 – 2020г. и стратегии, програми за развитие на общините Гълъбово и Опан, Статистически и официални данни от НСИ и МЗХГ, ОД „Земеделие и гори” Стара Загора, РИОСВ Стара Загора. Направени са проучвания на място, анализирани са потенциала и възможностите на територията за биологично земеделие, използвани са стратегическите насоки за развитие на биологичното земеделие от „Националната стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България в периода 2014 – 2020 г.“, Стратегията „Европа 2020“ за устойчивото развитие, основните принципи на ОСП и прилагането на Програма за развитие на селските райони 2014-2020 в България;, както и изследване: “Оценка, намаляване и предотвратяване на замърсяването на въздуха, водата и почвата в регион Стара Загора” на Норвежката програма за сътрудничество.

1.1 Принципи на биологичното земеделие

В Регламент (ЕО) № 834/2007 относно биологично производство се казва: „Биологичното производство е съвкупна система за управление на земеделието и производство на храни, в която се съчетават най-добрите практики по отношение опазването на околната среда, поддържа се висока степен на биологично разнообразие, опазват се природните ресурси, прилагат се високи стандарти за хуманно отношение към животните и методи на производство, съобразени с предпочитанията на част от потребителите към продукти, произведени чрез използване на естествени вещества и процеси“. Според определение на IFOAM (**International Federation of Organic Agriculture Movements**) от юни, 2008 г. „биологичното земеделие е цялостен системен подход, основан на система от процеси, които водят до устойчивост на екосистемите, запазват храните, добрите хранителни стойности, хуманно отношение към животните и социална справедливост”.

Една от основните политики на Общата селскостопанска политика на ЕС за периода 2014 – 2020 г. е биологичното земеделие, както и важен приоритет в политиката за развитие на земеделието у нас. В „Националната стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България в периода 2014-2020“ (Приложение 7) е записано, че „Насърчаването на земеделските производители за преминаване към или поддържане на биологично земеделие допринася едновременно за:

- ✓ **производство на здравословни храни** - тази форма на земеделие отговаря на нуждите на нарастващия брой потребители, тъй като използва безопасни и прозрачни методи на производство;
- ✓ **опазване на околната среда** - укрепва агроекосистемите, опазва биоразнообразието и предоставя възможност на бъдещите поколения да се възползват от съхранената природа;
- ✓ **социален ефект** - създава заетост в селските райони и повече работни места в сравнение с конвенционалното земеделие“.

Като същност биологичното земеделие е съвкупна система за екологосъобразно производство на селскостопански продукти, която поддържа здравето на околната среда – природни ресурси, почви и води, биоразнообразие и същевременно с това се грижи и за здравето на хората, осигурявайки им чиста и полезна храна, без химически добавки. Този вид земеделие съчетава иновациите, науката и традиционните практики и се стреми да осигури добро качество на живот на всички: природата, животните и хората.

То представлява отглеждането на земеделски продукти по естествен, природен начин, без употребата на всякакви изкуствени добавки и подобрители, химия или генномодифицирани организми. Производителите гарантират, че земеделските продукти са отгледани или преработени без използването на синтетични вещества - като синтетични торове, пестициди, антибиотици, хормони, регулатори на растежа, както и хранителни добавки от типа на консерванти, оцветители, изкуствени подсладители и други помощни вещества при преработката. Производството на този вид продукти се извършва съгласно изискванията на специфични европейски и национални стандарти и е обект на контрол от сертифициращи органи, които могат да бъдат публични и/или частни.

1.2 Съществуващо състояние на биологичното земеделие в България и ЕС

Биологичният сектор е бързо развиващ се сектор в земеделието, а глобалният пазар на биохрани и напитки за 2016 г. се оценява на 85 млрд. долара, от които близо 37 млрд. се реализират в Европа. Биологичното земеделие се прилага в 112 страни по света и 28 млн. ха са заети с биологично производство, като с най-големи площи в ЕС се използват в Италия - над 1 млн. ха. По данни на Евростат в Европейския съюз за периода 2010-2015 г. увеличението на сертифицираните площи за органично земеделие е с над 21%, което ги прави 6,2% от общите земеделски площи в рамките на ЕС. През 2009 г. биологичното земеделие е заемало 8,6 милиона хектара, което представлява 4,7 % от използваната селскостопанска площ. От 2007 до 2009 г., средният годишен темп на растеж на биоизделието в ЕС-15 е бил 7,7 % и 13 % в ЕС-12 (през 2009 г. ЕС-15 са представлявали 81 % от цялата площ за биологично производство в ЕС). През 2008 г. е имало около 197 000 стопанства, заети с биологично земеделие, т.е. 1,4 % от всички стопанства в ЕС-27.

България е държавата в Европейския съюз (ЕС), постигнала най-голям ръст на биологичното земеделие в ЕС през последните години, според официалните данни на ЕК.. Към края на 2016 г. в ЕС се обработват над 12 млн. хектара площи с органично производство, като увеличението е във всички държави членки с изключение на Великобритания, сочат данните от т.нар. контекстни показатели на Общата селскостопанска политика до 2020 г. Към 2016 г. площите с биологично земеделие в ЕС са достигнали 12 млн. хектара във всички държави от съюза. Така те вече имат дял от 6.7% от всички обработваеми земи, показват най-новите данни на ЕК. Нарастването на биологичния сегмент е забележително - в периода между 2010 и 2016 г. е регистрирано увеличение от над 30%, като годишният темп на нарастване е 4.4%. Данните на ЕК показват и че България е държавата, в която има най-голям ръст на биоизделието. Между 2010 и 2016 г. увеличението на площите в страната е с 35%, като сходен, но малко по-нисък показател има и Хърватия. Следващите две държави с най-силно увеличение са Франция и Кипър, където то е в рамките на около 10% според данните на ЕК. Всъщност за периода между 2010 и 2016 г. единствено Великобритания отбелязва спад на площите с биологично производство.

В България има добри предпоставки за развитие на биологично производство – подходящи природни условия и голям брой запазени от екологична гледна точка райони. Развитието на сектора е стимулирано и от различните механизми за финансово подпомагане по ПРСР и други ОП, както и от партньорството между бизнеса, държавните органи и НПО в сектора за популяризиране на ползите за производителите и потребителите на този вид продукти и храни. Нарастващият брой на производителите, преработвателите и търговците, които се присъединяват към системата на контрол и сертификация за биологичното производство показва, че все повече хора осъзнават ползите от този вид земеделие.

По данни на МЗХ за 2016 г. в България общият брой на регистрираните в Министерство на земеделието, храните и горите биологични оператори е 7 262, от тях 5 931 са производители, 141 преработватели на биологична продукция и 118 търговци (вносители, износители, търговци на едро и дребно).

Биологичното производство в България за 2016 г.

Брой оператори в биологичното производство	7262 бр.
Общо култивирани площи/обработваеми земи	88 710 ха
Постоянни ливади и пасища	38735 ха
Свободна земя/угар	8074 ха
Всичко площи в система на контрол (в преход и преминали прехода)	162 320 ха
Диворастящи култури	30 7019 ха

Източник – МЗХГ

Все повече земеделски производители се насочват към биологично производство, както и все повече потребители търсят здравословна и незамърсена с изкуствени торове и други химически съставки продукция. Мотивацията и на производителите, и на потребителите е следствие от грижата за екологичното равновесие на земята и за собственото здраве.

Групи култури	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Зърнено-житни култури, вкл. ориз	6521	7532	7669	12061	22191	30 940
Зърнено-бобови, протеинови култури за производство на зърно	106	48	0	404	1257	523
Кореноплодни култури	6	96	98	78	103	91
Технически култури - общо	5846	7909	10924	12878	20873	30 512
Култури за зелено/фуражни култури от обработваеми земи	995	2044	2881	5215	8330	14 911
Пресни зеленчуци, пълешки, ягоди, култивирани гъби	670	1421	1037	1445	1866	3 678
Трайни насаждения	6442	10959	16885	18213	25946	34 873
Други култури от обработваеми площи	32	96	232	22	16	10
Общо площи в система на контрол	26622	40379	58107	74351	118571	162 352
Диворастящи култури*	543655	472700	678025	694251	901617	307 994

Източник – МЗХГ

Нараства и броя на площите, културите, животните и хората, заети с органично земеделие.

Биологичното животновъдство в България също бележи ръст, като се наблюдава тенденция към увеличаване и на отглежданите по биологичен начин животни. Интересът към сектора продължава да расте през последните две години, за което допринасят и възможностите за финансово подпомагане на биологичното животновъдство в рамките на новия Програмен период.

	Брой животни, отглеждани по биологичен начин през 2015 г.					Общ брой животни, отглеждани през 2015	Дял на животните, отглеждани по биологичен начин
	2011	2012	2013	2014	2015		
Говеда	976	1173	1311	1622	4209	550201	0,8%
Овце	6648	9175	7894	9029	18792	1 331 894	1,4%
Кози	3397	2831	3235	4142	5381	276 919	1,9%
Пчелни семейства	58855	85346	117360	106676	178331	747 434	23,9%

Източник – МЗХГ

Основен фактор при производството на биопродукти е растителната защита. Има различни определения за това земеделие, но най-често то се разглежда, като система за производство, която избягва или изключва употребата на синтетични съединения – изкуствени торове, пестициди. Биологичното земеделие разчита в максимална степен на сеитбообращенията, оползотворяване на растителните остатъци, органичния отпадък от фермите, зеленото торене, биологичната и агротехническа борба с вредителите; поддържане естественото плодородие на почвата, подходящи почвообработки и хранене на растенията. Почвата също се разглежда като жива система, която се развива, и в която активна роля играят полезните организми.

Биологичното производство е нещо повече от изключване на синтетичните пестициди и изкуствените торове. То е интегриран подход за активизиращо и наблюдавано управление на фермерската система. Биологичното земеделие е много добре дефиниран пример за устойчиво земеделие с доказани екологични ползи - намален риск от замърсяване в резултат на земеделска дейност (особено от синтетични пестициди),

поддръжки и увеличаване на почвеното плодородие и създаване на една добра база за защита на дивата флора и фауна.

Целите на устойчивото биологично земеделие могат да се дефинират като :

- ✓ Производство на безопасни храни;
- ✓ Опазване на природните ресурси – почва, вода, биоразнообразие;
- ✓ Използване на екологично-безопасни технологии;
- ✓ Създаване на стабилни селскостопански единици – ферми с богато биологично разнообразие, оползотворяващи във висока степен енергията и всички местни ресурси;

Основните принципи на биологичното земеделие се състоят в това, че то се осъществява в съответствие с унифицирани стандарти за производство: международни и национални - базисни стандарти на IFOAM (Международна федерация на движенията за биологично земеделие); наредба 2092/91 на Европейския съюз; наредба N 22 01 на МЗГ за биологичното производство на растения, растителни продукти и храни от растителен произход и неговото означаване върху тях (ДВ. бр. 68 от 03.08.2001. изм. ДВ. бр. 13. 2006); Наредба N 35 01 на МЗГ и МОСВ за биологичното производство на животни, животински продукти и храни от животински произход и неговото означаване върху тях (ДВ. бр. 80 от 18.09.2001. изм. ДВ. бр. 13, 2006).

Реализира се в регистрирани единици - биологични ферми, преработвателни предприятия и търговски обекти за биологични продукти. В растителната защита се изключват синтетичните пестициди и растежите регулатори. Използват се: устойчиви сортове; стимулиране развитието на полезни организми (ентомофагиб и суперпаразити7); биологични и агротехнически методи; препарати на естествена база, като растителни екстракти, етерични и растителни масла; някои класически пестициди (серни и медни - ограничено); минерално-маслени емулсии; феромони; природно регулиране; сеитбообръщения, смесени посеви; опламеняване и агротехнически методи за борба с плевелите. Преминава се задължителен период на конверсия, най-малко 24 месеца – за едногодишните култури и 36 месеца - за трайните насаждения (без ливади и пасища) с хищни и паразитни организми, които се хранят с насекоми.

В специален регламент за биологичното производство са изброени разрешените за употреба пестициди.

При използване на органични продукти трябва да се имат предвид някои особености:

- ✓ Устойчивост на разграждане;
- ✓ Имат различен състав;
- ✓ Няма постоянен състав;
- ✓ Да се знаят коефициентите на използваемост на отделните хр. елементи през първата година от внасянето;
- ✓ Какви са сроковете и начина на внасяне на орг. тор.

Оборският тор е пълен тор - съдържа всички важни за растенията хранителни елементи и микроелементи, а също и стимулатори (ауксини, витамини, хормони и др.) и въглехидрати (целулоза, захари и др.), които подобряват както почвеното плодородие, така и храненето на растенията. Разложеният (узрелият), пресния и полуразложения оборски тор, с който най-често се тори обаче се различават по съдържанието на

хранителни елементи. Голяма част от съдържащия се в оборския тор азот е под формата на амониак, който е много ефикасен за растенията, но е летлив.

Оборският тор се получава от различни животни, които се изхранват по различен начин и за които се използва съответна постеля; освен това торът се събира и се съхранява при нееднакви условия. Всичко това влияе върху неговия състав и качество. За торене се използват най-често полуразложен и разложен оборски тор. Полуразложения оборски тор се използва за основно наторяване на почвата през есента. Когато се разлага в почвата, той подобрява структурата и поглъщателната ѝ способност. Най-богатият от всички оборски торове е птичий тор. Той съдържа повече азот, калий и фосфор в сравнение с говеждия оборски тор. При използване на птичи тор трябва да се има предвид, че е той има бързо действие. Този тор се съхранява примесен с дървени стърготини, с градинска почва (25-50% от тора) или с праховиден супер фосфат (5-6% от тора), защото азотът му се губи много бързо. От една птица годишно се получава от 5 до 10 кг тор.

В сертифицираното органично производство трябва да се отчита и факта, че оборският тор съдържа 0,4 - 0,57 % азот и при торенето с много големи количества, особено при оранжерийното зеленчукопроизводство, може да се натрупат нитрати в продуктовете органи.

През есента се внасят полуразложен оборският тор или компост, непосредствено преди дълбоката обработка на почвата. Ако се използва полуразложен оборски тор, той не трябва да се оставя дълго време неразпръснат върху площта, защото голяма част от азота му излита. Ако през есента не са внесени органични торове с пролетното прекопаване или изораване на почвата може да се внесат компост или разложен оборски тор.

За разлика от минералните (конвенционалните) торове органичните торове не са с еднороден химичен състав и качества на отделните партии. Затова определянето на дозите на торене с органични торове става според посочените от производителя количества хранителни елементи за всяка една партида поотделно. При фабричните органични продукти обаче най-често е посочено минимално гарантирано съдържание за основните хранителни елементи или границите, в които те варират. В такива случаи дозите на торене се определят най-точно чрез извършване на химичен анализ за определяне на количеството хранителни елементи във всяка партида.

Влиянието на органичните торове върху биологичните прояви на растенията зависи не само от съдържанието на основните хранителни елементи в тях, но и от съдържанието на допълнителни специфични за всеки продукт съставки, които засилват степента на усвояването им и ефекта от тяхното приложение.

При биологичното производство борбата с вредителите се извежда със средства, които подпомагат устойчивостта и равновесието на растенията:

- ✓ Обработка на почвата и торене, които създават жива земя;
- ✓ Избор на сортове, съобразени с мястото и климатичните условия и устойчиви или толерантни към икономически важните болести;
- ✓ Съблюдаване на ритмичните процеси в природата;
- ✓ Поощряване на полезните животни и растения;
- ✓ И на последно място прилагане на помощни средства за директна борба с вредителите.

Предпазните мерки са особено важни и включват акуратна обработка на почвата и много грижи за компоста - двете основни предпоставки за предпазване от бактерии. Постоянните малки дози базалтово брашно, с които се посипва почвата, също са много важни. Необходимо е строго съблюдаване на сеитбообращението. Семената на податливи култури се обработват в продължение на 20 min в 3 - 5% разтвор на водно стъкло, а при нужда се слагат в ленени торбички. Резките промени във времето могат да бъдат неутрализирани отчасти с домашни средства - например водораслови екстракти или настойка от коприва. Не на последно място ще споменем препарата от кварц в рог, който противодейства на бактериални и гъбични увреждания. Същото важи и за отварата от хвощ. Практиката в природосъобразното градинарство показва, че с течение на годините и при правилни грижи тези болести предизвикват все по-малко увреждания. Устойчивостта срещу гъбички се повишава, ако се използват само предварително обработени семена, засява ги в подходящо време, редовно се прилагат необходимите мерки по време на растежа и се пръска с препаратите оборски тор в рог и кварц в рог. За предпазване от нематоди се използва глина под формата на каолин, бентонит и базалтово брашно. Необходимо е също строго да се съблюдават препоръките за отглеждане на различните култури. Друго важно условие е да се избягват всички пресни, неугнили торове. В лехите да се използва само добрият компост.

Засаждането на така наречените неприятелски растения оказва благоприятно влияние върху прогонването на кореновите нематоди. На първо място сред тези растения трябва да поставим *Tagetes patula* 'Nana' и *Tagetes erecta*, макар че вторият вид често е нападан от листни червейчета. Други растения са люцерната, царевицата, цикориевите корени. Най-простото решение си остава в горния слой на почвата да се вкарва каолин или калциево-бентонитно брашно. Прави се преди засяването.

Най-доброто средство е използването на полезни насекоми. За предпазване от охлюви се отглеждат някои растения, които ги привличат.

Изисквания за торене

Културите за зелено торене трябва да отговарят на следните изисквания:

- ✓ Да образуват биомаса, в която азота да бъде минимум 1,7-2,0 %от сухата маса, съотношението C:N =25, да съдържа и фосфор, калий, калций, магнезий и микроелементи;
- ✓ Да са приспособени към климатичните условия на дадена местност и да са по-малко взискателни към почвата;
- ✓ Да имат по-къса вегетация за да се заорат навреме, когато са междинни култури;
- ✓ Да формират мощна коренова система с добра разтворителна способност, за да могат да пренасят фосфор, калий, калций и други минерални елементи от по-долните хоризонти в орния слой;
- ✓ Семената им да имат голям коефициент на размножаване и голяма кълняема енергия в условията на намалена почвена влажност.

Бобовите се заорават във фенофаза цъфтеж, когато са образували първите бобове. Ефективността се увеличава като торове само когато се окосят непосредствено преди цъфтежа и се закопаят в почвата още преди азотът в корените и листата да я е превърнал в белтък в семената. При това корените и листата имат отделно действие, което е различно

за различните видове. При детелината например двата органа са в равновесие, докато в лупината листата и дръжките имат много по-силно действие в сравнение с корена. В практиката заораването се съобразява най-често със сеитбата на следващата култура, като между двете мероприятия се осигурява достатъчно време за да се разложи заораната органична маса. Младите растения се разлагат по-бързо. Минерализацията е по-бърза в проветриви и влажни почви. В тежките почви този процес се забавя, поради което следващата култура при късно заораване страда от недостиг на вода и хранителни елементи (микробиологична фиксация). Затова в тежки почви заораването е 3-4, а на леки 2-3 седмици преди сеитбата на следващата култура. - Чувствителните към студа се оставят да измръзнат, като така да освобождават площта за следващата обработка. При тежки почви такава обработка се извършва в късно наесен за да се използва мразът, докато песъкливите почви позволяват обработка през пролетта.

Заораването се извършва с плуг на дълбочина 20-25 cm, като преди това растенията се повалят с валак и се нарязват с фреза или се окосяват. Заорава се по посока на валирането или косенето. На тежки почви се заорава по-плитко защото при обилен дъжд непосредствено след внасяне на големи количества зелена маса в почвата се засилва образуването на сулфиди и метан, които действат като отрови за следващите култури. При заораване на растенията листната маса не бива да потъва твърде дълбоко, но все пак трябва много добре да се покрие с почва защото окисляването ѝ е опасно. Намиращият се в излишък амоняк в първата фаза на разлагането на заораните бобови може да окаже токсично действие върху растенията.

По време на вегетацията си културите за зелено торене изразходват значителни количества почвена вода и водните запаси на почвата намаляват. Затова ако след заораването на сидерата няма достатъчно валежи следващата култура страда както от недостиг на вода, така и от усложненията вследствие бавното разграждане на заораната органична маса. При заораване на по-голямо количество зелена маса може да се образува прослойка между орния слой и подорницата и да се наруши ходът на капилярното покачване на водата. При биологичното отглеждане растителната маса се използва за повишаване запаса на хранителни елементи в почвата, като същевременно се увеличава водното съдържание и органичното ѝ вещество, подобрява се микробиологичната дейност и др.

Тези растения са равнопоставени на приготвянето на компост, със сеитбообращението или с прилагането на помощни средства и има следните предимства:

- ✓ Подобрява почвената структура чрез създаване на сянка по време на растежа .
- ✓ Структурата му активизира живота в почвата и я обогатява с азот.
- ✓ Намалява ерозията, заблатьяването, отмиването на хранителни вещества.
- ✓ Потиска плевелите, намалява болестите и вредителите (например нематоди в почвата).
- ✓ Разширява сеитбообращението, увеличава добивите при следващите култури.

Съгласно Приложение № 5 към Заповед № РД-11-95/21.03.2011г. на изпълнителния директор на БАБХ (Българска Агенция по безопасност на храните) "Органични торове" са въглеродсъдържащи продукти главно от растителен и/или животински произход, които

се прибавят към почвата за хранене на растенията. В специален регламент за биологичното производство са изброени разрешените за употреба органични продукти. Важен показател за качеството на компоста е съотношение между въглерода и азота в него. Изразено в цифри, то трябва да е колкото е възможно по-тесни граници. Подходяща е пропорцията на говеждия тор, в който съотношението C : N е 15 части въглерод към 1 част азот, докато при листна маса от липа, дъб и бук съотношението е от 40 до 60 части въглерод към 1 част азот.

Зеленчуците имат големи изисквания към хранителните вещества. За формиране на вегетативните и репродуктивните органи. Тяхното наличие в достъпно и достатъчно количество определя срока на бране, количеството и качеството на продукцията, в сравнение с полските култури, Зеленчуците се отличават с по-слабо развита коренова система и по-слаба усвояваща способност на корените. При лук, чесън, краставици, праз, пипер, домати, патладжан, корените са разположени в горния почвен хоризонт, където почвената влажност е с големи колебания, което лишава растенията от възможността да използват най-добре хранителните вещества. При зеленчуците култури вегетационният период е много кратък, а те дават високи добиви от единица площ, т.е. площите се използват интензивно. Трябва да се знаят и специфичните изисквания на зеленчуците към отделните хранителни елементи. Основното хранене на зеленчуците култури се осъществява чрез кореновата система. През вегетацията частично може да коригираме хранителния режим чрез подхранване. То е листно или почвено. За подпомагане и запазване на добрата почвена структура с висока биологична активност, хранителните елементи трябва да се доставят в органична форма. Торовете с висок дял органична субстанция (компост, оборски тор, органичен мулчиращ материал) са подходящи, когато хумусното съдържание на почвата е под 2,5 %. Азотът се доставя с органични торове, компост и оборски тор. Фосфорът се доставя с компост и оборски тор, минерални фосфорни торове, внася се средно дълбоко. Калият се доставя с компост, оборски тор, органичен мулчиращ материал, торове с повече хранителни вещества и богати на калий камени брашна. Калцийт - с компост, оборски тор, различни калциеви торове, като се следи рН на почвата (киселинност). Магнезият се доставя с компост, оборски тор, органичен мулчиращ материал, скални брашна и продукти от водорасли, като се следи показанието на рН (киселинност). Останалите микроелементи – с разрешените търговски продукти.

Определянето на подходящите норми на торене е в зависимост от запасеността на почвата, като се имат предвид и посочените количества хранителни елементи, необходими за формиране на един тон продукция и съдържанието на основните хранителни елементи в отделните торове.

За опазване на почвата и продукцията на земеделските култури и за разширяване на органичното торене наред с традиционните органични торове /оборски тор, торова течност, торф и др./ особен интерес в редица страни в Америка, Европа, Азия и в нашата страна придоби въпросът за биотора от калифорнийския червен червей. Биоторът се състои от екстремите на калифорнийски червей. Те се хранят с различни видове оборски тор, други растителни отпадъци/слама, листна маса, дървесни стърготини и др.

Резултатите показват, че биоторът съдържа над 16 елемента, необходими за растенията и то в концентриран вид. Някои от тези резултати показват също, че тези

хранителни вещества най-често са обвити водоразтворима мембрана, освобождаваща ги постепенно и те се усвояват лесно от растенията. Това спомага да се създават много добри условия за добър хранителен режим за растенията.

Направените изчисления показват, че при торене с 1 t/da биотор се внасят в почвата: 16,5 kg азот, 11,9 kg фосфор и 2,8 kg калий, докато при торене с 1 t оборски тор се внасят съответно : 4 5 kg азот, 2 5 kg фосфор и 6 kg калий. Трябва да се имат предвид и коефициентите на използваемост на отделните хр. елементи.

Например: От оборския тор през първата година от внасянето му, коефициентът на използваемост на N е 23%, на фосфора 40 % и на калия 60 – 70%. Така през 1-а година с 1t/дка полуразложен оборски тор се внасят 1.5 kg азот, 0.8 kg фосфор и 4.5 kg калий.

Съдържанието на хранителни елементи в компоста е по-ниско. През първата година след внасянето на му в почвата, се минерализират от 8 до 15% от съдържащия се в него азот, през втората година - от 5 до 8%, а през следващите от 2 до 3.5 %. Това показва, че количеството на фосфора може да се подсигури с 1 t Биотор вместо 5 t оборски тор. Биоторът се отличава с много добри физични свойства. Той е сипкав, не се сбива, не мирише. Запазва посочените свойства продължителен период от време. Не съдържа вредни вещества за растенията и такива замърсяващи почвата, не се съдържа и патогенни микроорганизми и семена от плевели. Той има добра рН (от 6,8 до 7,6), което го прави подходящ за торене на различните земеделски култури.

Хранителните елементи в тора се усвояват бързо от растенията независимо кога е извършено торенето. Особена ценност на биотора имат намиращите се в него хуминови киселини, които са основен резерв на хранителни вещества в почвата, а така също участват в образуването на водоустойчиви агрегати, които подобряват водно-въздушния режим в почвата. Частиците на биотора имат овална форма, което спомага за подобряване на аерацията в почвата, защото не се слепват. Подобряват и структурата на почвата, с което се създават по-добри условия за растежа и развитието на растенията. Торенето с биотора позволява да се задържа влага, а в случаите на обилни валежи, той може да създава много добър дренаж. Ненужната вода се изтича, с което се позволява коренети да не загинат. Биоторът създава в почвата и условия за затрудняване развитието на болести, за това допринася и големия брой микроорганизми създаващи се в него. Установено е, че след торене с биотора растенията развиват по-голяма коренова система която позволява да се усвояват от тях по-добре хранителните елементи намиращи се в почвата. Растенията по-лесно понасят различни стресови състояния - на високи или ниски температури и др. Приема се също, че след торене с биотора се създават условия за бърз растеж, което е основа за по-голяма биологична продуктивност, която за различните земеделски култури се посочва, че е в границите на 20- 30%. С това се подобрява и качеството на продукцията на тези култури, особено по отношение на съдържанието на витамин С в голям брой зеленчукови култури.

За торене и подобряване на почвата се използват и следните природни субстанции:

Брашно от лава - подходящо е за тежки койперови почви, както и за бедни на глина пясъкливи почви. Използва се и в парниците преди засяване на чувствителни култури (например зелени салати през зимното полугодие), където стимулира растежа и намалява податливостта към гъбични и вирусни заболявания.

Варовик от червени (коралови) водорасли – съдържа значително количество магнезий и микроелементите, свързани в органични комплекси. правят почвата зърнеста, влияят върху водния баланс и относително бързо компенсират липсата на варовик. Неравновесието в състава на почвата може да се компенсира с алгомин.

Варовикът от червени водорасли се внася чрез листно торене или прашене. Служи и като средство за борба с гъбните болести и неприятелите. При първо третиране на голяма площ с цел да се увеличи съдържанието на варовик в почвата- в зависимост от рН-стойността - са достатъчни 80- 120 kg/da. При ежегодна употреба количеството може да се намали на 200 - 300 kg. За поръсване с прах са необходими 3,5 - 5,0 kg/da, а течността за пръскане съдържа 2,5% водораслов варовик. Може да се добавя и при компостиране.

Мек суров фосфат – прилага се ако фосфатните стойности в различните почви са твърде ниски (бедни песъкливи почви) или фосфатът е много здраво свързан (например с варовик в алкална област или с алуминий в кисела област), това възпира и процесите на превръщане. В тези случаи може да се помогне с малки количества фосфат, които допринасят за процесите на разтваряне. Когато е необходимо, суровият фосфат се прилага директно под формата на търговски продукт с името „хипер фосфат“. Това важи особено за леки кисели почви. В зависимост от почвения анализ количеството е 20 - 30 kg/da. По-добре а и много по-икономично е обаче да се поръси компоста (и оборския тор) със суров фосфат на фин прах (10 kg/t компост). По този начин растителните (гъбички) и животинските организми приемат минералната субстанция и по-късно чрез превръщания в почвата тя е на разположение на културите.

Калиеви торове. Използват се необработена сол на калиевата основа (каинит, силвинит и др.), калиев сулфат, съдържащ магнезиева сол. Оборски тор, говежди течен тор (1 m³ говежди течен тор съдържа окло 15 kg калий). Дървесна пепел, която се слага в компоста или директно се поръсва в градината.

Торф без минерални добавки - той изолира, консервира и с това възпира циркулационните процеси между почвата и растението, затваря се за цялата околна среда. При компостирането и съхраняването на биологично-динамичните препарати торфът е отлично средство за създаване на прегради и затваряне, което не може бъде заменено с никое друго. По-старият торф е тъмнокафяв и стегнат (черен торф), докато по-младият е светъл и почти неразложен (бял торф).

1.3. Пазарен анализ на био продуктите

Общата площ на земите в страните на ЕС по данни на Евростат в края на 2007г., обработвани по биологичен метод, възлиза на приблизително 6,7 млн.ха, като в тях, поради липса на данни, не са включени площите на Дания, Румъния, Полша. Ако севключат данните и за тези три държави, общата сума би надминала 7 млн.ха. Най-големите биоземеделски площи са в Италия, Испания, Германия, Великобритания и Испания – около 2/3 от площите за ЕС. Броят на биологичните стопанства в ЕС надхвърля 160 хиляди. Най-голям е броят производители в Италия, Гърция, Австрия, Германия и Испания. Впечатление прави бурният растеж на броя производители в Гърция – от 9

282 стопанства през 2004 г., като броят им през 2005 г. се увеличава на 15 669, а през 2006 г. са вече 23 880. И в сферата на биологичното животновъдство Гърция показва изключително висок ръст – броят на биологично отглеждани свине през 2006 г. се е увеличил 4 пъти спрямо 2004 г. и още веднъж има увеличение със 78% през 2007 спрямо 2006 г. През 2007 г. тя е най големият производител на свине (196 хиляди), следвана от Австрия, Холандия (която също е увеличила за една година двойно броят отглеждани свине), Великобритания и Италия. По брой на отглеждани говеда стабилен лидер през последните години е Австрия (342 хиляди през 2007 г.), следвана от Великобритания, Италия, Чехия и Швеция. Най-много биологично отглеждани овце през 2007 г. има във Великобритания (863 хиляди), следвана от Италия, Гърция, Испания и Словакия. За отбелязване е бурния растеж в Гърция, Италия и Словакия през 2005 и 2006 г., като в Гърция и през 2007 г. има ръст от 66% спрямо предходната година. Най-голям е броят на биологично отглеждани птици във Великобритания – 4,4 милиона през 2007 г. След нея се нареждат Италия и Холандия (с по около 1,3 млн. бр.), Австрия и Белгия (с малко над 1 млн. бр.).

Биологичното земеделие в България е все още слабо застъпено – като процент от общата земеделска площ площите за биопроизводство у нас са с най-нисък дял сред страните-членки на ЕС. България заема **седмо място** по брой специализирани търговски обекти в продажбата на продукти с биологичен произход, преди Финландия, Дания и Румъния. За периода 2006/7 година 80% от продуктите с биологичен произход в България, Румъния, Хърватия и Словения се разпространяват посредством конвенционалните супермаркети. Останалата част от продукцията се предлага чрез специализирани магазини за биопродукти или магазини за здравословни храни. Изключение прави България, където за същия отчетен период все още няма търговски обекти, специализирани в продажбата на органични продукти. Първият подобен магазин се появява през 2008 година в София. За периода 2006-2007 г. на българския пазар се предлагат приблизително 300 артикула, които включват предимно полуготови пакетирани храни, млечни продукти и пресни зеленчуци. За сравнение най-богатата гама продукти се предлага на потребителите от Чехия, Полша и Словакия – между 1000 и 2500 артикула, като в това число са застъпени основни храни и напитки, тестени и сладкарски изделия, зърнени закуски и др.

През февруари 2007 г. се е публикувало проучване на пазара на биопродукти на консултантската компания „Дикон Груп“, ЕООД. Те изготвят списък на съществуващите биологични производители и преработватели, и разработват „матрица“, изобразяваща пътя на биологичните продукти от производител до краен консуматор. Биологичното производство се разделя на следните сегменти, като на всеки сегмент се прави обстоен анализ:

- ✓ **Плодове и зеленчуци** - свежите биоплодове почти напълно липсват на вътрешния пазар. В голямата си част, тези продукти са предназначени за износ. Спорадично на пазара се появяват под формата на конфитюри или в замразен вид дребни горски и храстови плодове (малини, ягоди, арония). Може да се каже, че конфитюрите са продуктът, който трайно присъства на пазара. Делът на произвежданите биологични зеленчуци в съпоставка с тозина плодотел е значително по-малък - от тях се изкупува и голяма част от биологично сертифицирания зеленчук на дребни български производители, като консервите се пласират директно в канала за търговия на едро

„Метро Кеш&Кери”. Други производители търсят път за реализация със собствени усилия, но поради малките произвеждани обеми им се налага да пласират продуктите на мястото на производство или в семейни хотели, или на пазари т.н.;

- ✓ **Мляко и млечни продукти** – характерно е наличието на изключително малък брой участници, като до потребителски пазар на дребно към момента на изследването достига един единствен продукт, който е био-кисело мляко на фирма „Рима”. Причините за това могат да се търсят основно в нуждата от преработка на суровината. Това поражда необходимост от сериозни инвестиции за сертифицирането както на пасищата и животните на фермата, така и на производствената дейност на преработвателя. По-малки преработватели, желаещи да се профилират в работата с биологична продукция не разполагат с достатъчния за това ресурс;
- ✓ **Месо и месни продукти** - и тук броят на участниците е изключително малък с тази разлика, че на пазара не присъства нито един краен биологичен продукт. При осъществяването на проучване са идентифицирани трима производители. Единият отглежда биологично сертифицирани черни миди за износ. Другият отглежда прасета, които предава в кланица, която не е сертифицирана като биологична. Третият е производител на пилета и посочва, че производството му е изцяло биологично, но се продава в специфичен канал – верига ресторанти „Хепи”. Биологични животновъди на говеда и телета изцяло липсват у нас и това е една от причините за отсъствието на крайни продукти на потребителския пазар. От проведените разговори с големи български месопреработватели и търговци става ясно, че съществуват нагласи за сертифициране на производството, но при липсата на суровина за него и предвид пазарната специфика, ще е нужен дълъг период от време преди реализацията на потребителски продукт. Като най-лесно осъществимо се очертава осигуряването на биологично сертифицирано птиче месо. По оценка на „Дикон Груп” минималният срок за лансиране на биологично сертифициран продукт от месо на пазара е в порядъка на 3 – 4 години;
- ✓ **Хляб и хлебни продукти** - наред с производителите на млечни и месни продукти, българските производители на хляб и хлебни изделия не поставят приоритет върху лансирането на биохрани на пазара и още по-малко са в готовност да преминат към изцяло биологично производство. Понастоящем те са изключително притиснати от борбата за пазарни позиции и стремеж за поддържане на конкурентоспособност и рентабилност, като влагат значителна част от своя ресурс за постигане на тези цели. Реализация на биохрана от групата на хляба е осъществима най-рано след 3-4 години.;
- ✓ **Пчелни и билкови продукти** - значителна част от продуктите се изнасят в чужбина и благодарение на това производителите поддържат необходимата им рентабилност.
Потребителското търсене на пазара за храни от тази продуктова група не е силно изразено, като трябва да се има предвид и съображението, че те (както и консервираните плодове и зеленчуци) не представляват предмет на ежедневна консумация и съставляват относително малък дял от потребителската кошница на българина. Около 95% от произвежданата сертифицирана биологична продукция се изнася. Износът е главно за западноевропейските страни, Съединените щати и Канада и се състои предимно от билки – сушени и под формата на чайове, свежи, замразени или консервирани плодове,

зеленчуци, мед, ядки. Това е продукцията на отделни производители, които могат да предложат достатъчни количества собствено производство за износ. Това са фирми, които се занимават с производство, преработка и износ на биологични продукти. Тази група от фирми се характеризира с липса на оповестяване на биологичната им дейност в България. Повечето от тях са твърдо убедени, че все още е рано да се предлагат биологични продукти на българския пазар, поради икономическия статут на потребителите. Към износителите принадлежи и групата на организациите, които изкупуват продукцията от много земеделски производители и набират необходимите количества, за да ги изнесат като суровина или след преработка. Повечето от тези фирми са специализирани в събиране на диви горски плодове или билки и преработка/пакетиране;

Биологични продукти в България са все още минимална част от общото количество на пазара, но органичната продукция и заетите в тази сфера нарастват отчетливо. Увеличава се броят на специализираните магазини, както и броят на големите търговски вериги, които се включват в дистрибуцията на биологични храни. По-голяма част от българските биологични храни и продукти обаче са предназначени за външни пазари. България е традиционен производител на различни видове биологично сертифициран пчелен мед с отлични качествени показатели, като голяма част от продукцията се изнася не само в ЕС, но и на световния пазар. Българските биологични пресни плодове и зеленчуци, мляко и млечни продукти, сладка, лютеници, сушени плодове и ядки имат превъзходни вкусови качества и са високо ценени в много други държави.

1.5 Нормативна уредба, сертифициращи и контролиращи органи

Нормативна уредба на Република България

- ✓ Наредба № 1 от 7 февруари 2013 г. за прилагане на правилата на биологично производство на растения, животни и аквакултури, растителни, животински продукти, продукти от аквакултури и храни, тяхното етикетироване и контрола върху производството и етикетироването (изм. и доп. ДВ. бр.49 от 28 Юни 2016г.), в сила от 28 юни 2016 г.
- ✓ Закон за прилагане на Общата организация на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз (изм. и доп. ДВ. бр.19 от 11 Март 2016г.), в сила от 1 април 2016 г.
- ✓ Закон за защита на растенията (обн., ДВ 61/25.07.2014 г.);
- ✓ Закон за защита на животните (обн., ДВ 13/08.02.2008 г. и изменения);
- ✓ Закон за животновъдството (обн., ДВ 65/8.8.2000 г. и изменения);
- ✓ Закон за храните (обн., ДВ 90/15.10.1999 г., и изменения);
- ✓ Закон за ветеринарномедицинската дейност (обн., ДВ 87/01.11.2002 г. И изменения);
- ✓ Закон за водите (обн., ДВ 67/27.07.1999 г. и изменения);

- ✓ Закон за защита от вредното въздействие на химичните вещества и препарати(обн., ДВ 10/04.02.2000 г. и изменения);
- ✓ Закон за защитените територии (обн., ДВ 133/11.11.1998 г. и изменения);
- ✓ Закон за лечебните растения (обн., ДВ 29/07.04.2000 г. и изменения);
- ✓ Закон за опазване на земеделските земи (обн., ДВ 35/24.07.1996 г. и изменения);
- ✓ Закон за опазване на околната среда (обн., ДВ 91/25.09.2002 г. и изменения);

Нормативната уредба на ЕС:

- ✓ РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 834/2007 НА СЪВЕТА от 28 юни 2007 година относно биологичното производство и етиктирането на биологични продукти и за отмяна на Регламент (ЕИО) № 2092/91;
- ✓ РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 889/2008 НА КОМИСИЯТА от 5 септември 2008 година за определяне на подробни правила за прилагането на Регламент (ЕО) № 834/2007 на Съвета относно биологичното производство и етиктирането на биологични продукти по отношение на биологичното производство, етиктирането и контрола;
- ✓ РЕГЛАМЕНТ (ЕО) № 1235/2008 НА КОМИСИЯТА от 8 декември 2008 година за определяне на подробни правила за прилагането на Регламент (ЕО) № 834/2007 на Съвета по отношение на режима за внос на биологични продукти от трети държави;

Контрол и сертифициране

Контролът и сертифицирането на биологичната продукция в България са поверени на юридически лица – търговци и сдружения с нестопанска цел, акредитирани от Изпълнителна агенция „Българска служба за акредитация“ и получили разрешение от министъра на земеделието, храните и горите.

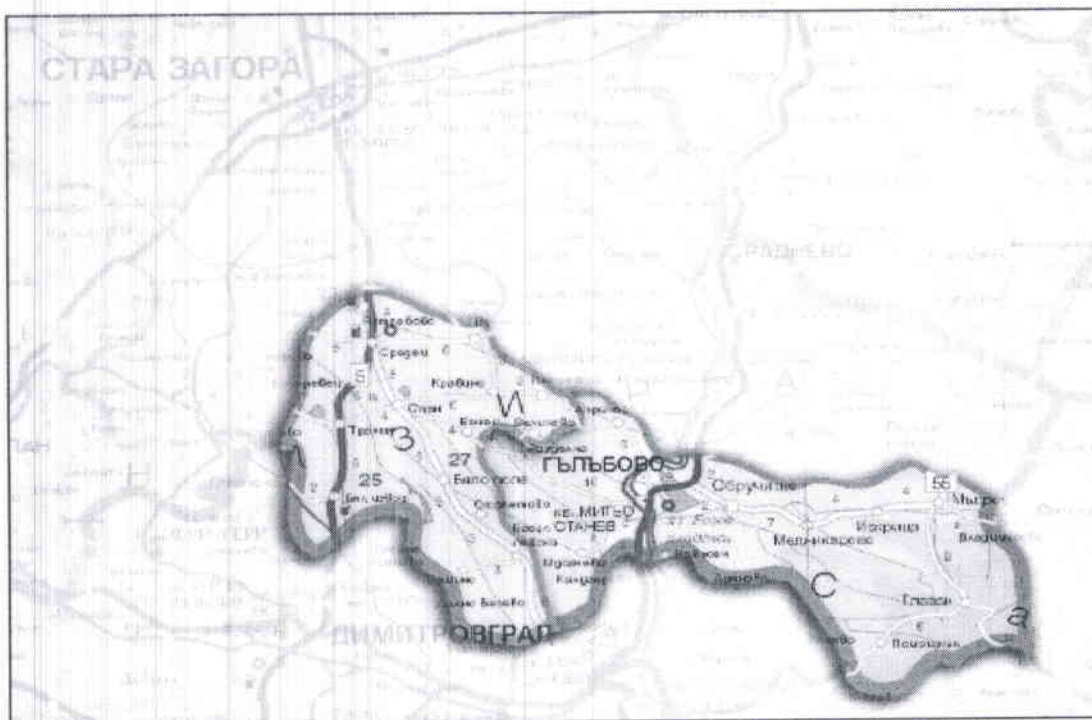
Списък на сертифициращите и контролиращи органи се обновява ежегодно в раздел „биологично производство“ на сайта на МЗХГ.

Информационен регистър на лицата, получили разрешение от министъра на земеделието и храните да осъществяват контрол за съответствие на биологичното производство

2. Настоящото състояние на територията на МИГ с оглед на перспективите за развитие на биологично земеделие

2.1. Данни за територията на МИГ „Гълъбово-Опан“

Територията на МИГ „Гълъбово-Опан“ се намира в Югоизточната част на България, разположена е в Горнотракийската низина, обхваща части и от Сакар планина и включва две общини – Гълъбово и Опан. Територията обхваща две общини – Гълъбово и Опан, които са част от област Стара Загора в Югоизточен район за планиране.

Общата площ на МИГ е 606.3 км² като територията на община Гълъбово е 348,8 км², което е 6,8% от територията на областта, а територията на община Опан е 257.5 км² или 5% от територията на областта. Община Гълъбово попада в групата на малките общини и се състои от 11 населени места - град Гълъбово и 10 села. Община Опан е една от 47-те общини в България, в които населените места са само села - 13 на брой, включително и общинският център село Опан. По данни на НСИ за 2014-та година, по население община Гълъбово е на 6-то място в областта с общо 12668 жители, а община Опан – на последно с 2703 жители. Населението на територията на МИГ е общо 15371 души.

**Списък на населените места и площ на землищата на територията на
МИГ „Гълъбово-Опан“**

Населени места	Площ	ЕКАТТЕ
с.Априлово	14.66 km ²	00552
с.Великово	15,19 km ²	10416
с.Главан	61,12 km ²	14951
гр.Гълъбово	59.947km ²	18280
с.Искрица	15,667 km ²	32857
с.Медникарово	33,045 km ²	47603
с.Мусачево	15,306 km ²	49391
с.Мъдрец	36,556 km ²	49535
с.Обручище	61,074 km ²	53134
с.Помощник	20,331 km ²	57515
с.Разделна	15,99 km ²	61755
с. Бащино	14.28 km ²	03023
с. Бял извор	17.09 km ²	07750
с. Бяло поле	38.03 km ²	07819
с. Васил Левски	26.9 km ²	10224
с. Венец	13.54 km ²	10639
с. Кравино	11.69 km ²	39222
с. Опан	29.98 km ²	53576
с. Пъстрен	23.87 km ²	59166
с. Княжевско	15.1 km ²	61791
с. Средец	20.8 km ²	68312
с. Столетово	9.61 km ²	69434
с. Тракия	16.9 km ²	72970
с. Ястребово	19.61 km ²	87713

Източник - НСИ към 31.12.2016г.

2.2 Природни условия на територията на МИГ „Гълъбово-Опан“

2.2.1.Климатични условия

МИГ „Гълъбово-Опан“ се намира в южната част на Старозагорска област в преходно-континенталната климатична подобласт на климатичен район източна средна България. Релефът е предимно равнинен, но в източната и западна част на територията има разположени ниски хълмове. В територията ѝ се включва част от Сакар планина. Характерните особености на района и процесите през неотектонската епоха са довели са

довели до формирането на лигнитни въглища, образуващи пластове, залягащи на неголяма дълбочина.

Климатът е преходно континентален и континентален. Климатът на територията се характеризира със сравнителна мека зима и горещо лято. През зимата Стара Планина спира студените континентални въздушни маси, нахлуващи от север и североизток. Тази естествена защита прави зимата в района значително по-мека от тази в умерено-континенталната климатична подобласт на Северна България. Средните годишни стойности на температурата на въздуха е 20 °C, като най - ниската средна месечна температура е през месец януари - 17 °C, а най - високата през юли 42 °C

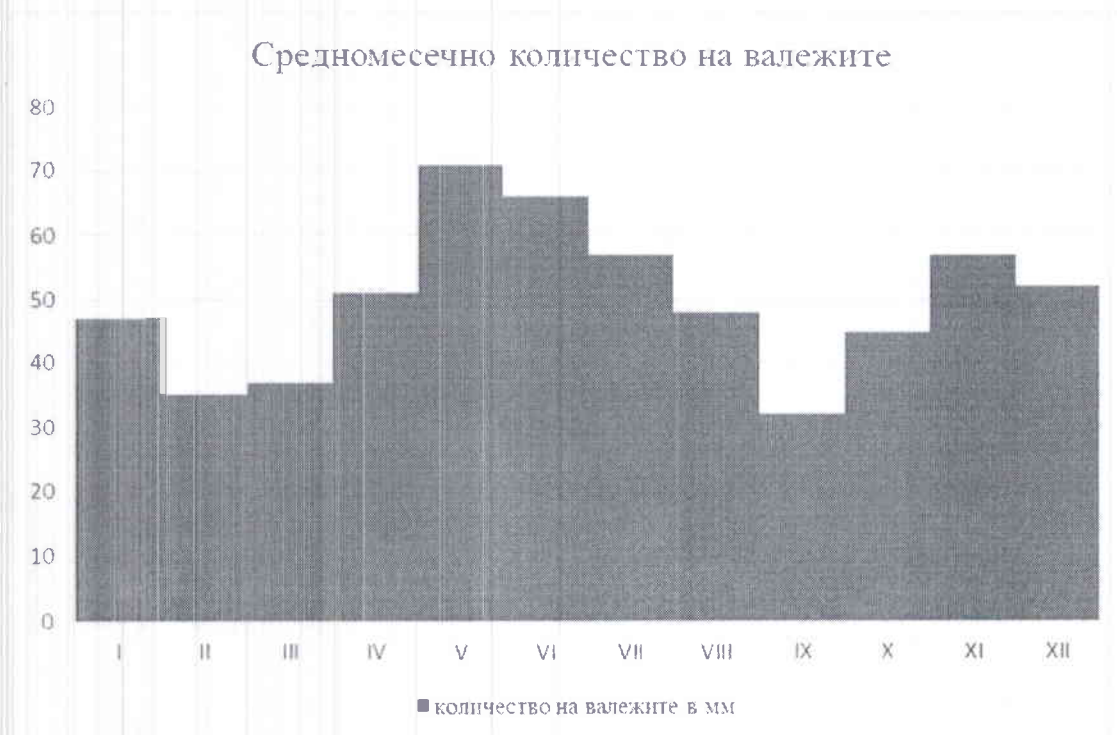
В района най-често духат слаби ветрове, със скорост 0-2 м/сек, а посоката им е север, североизток. Планините, които обграждат равнината, в която се намира обследваната територия, действат като естествена преграда за силните ветрове. Поради температурните разлики между равнинната и хълмистата област много често през дни със слаб вятър се наблюдава денонощен цикъл на изменение. По долината на река Сазлийка духа местният вятър беломорец.

Станция	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Средно годишна
Стара Загора	1,3	1,6	1,6	1,5	1,4	1,4	1,5	1,5	1,2	1,1	1	1,1	1,4
Казанлък	1,2	1,5	1,7	1,6	1,3	1,3	1,4	1,4	1,2	1	1,1	1,1	1,3
Чирпан	1,8	2,4	2,8	2,8	2,3	2,1	2,1	2,1	1,9	1,8	1,8	1,7	2,1

Източник: НИМХ

Относителната влажност на въздуха са около 70%. Годишната сума на температурите на въздуха е над 3800°C, а на места достига до 4000 °C . Валежите през зимата са неравномерно разпределени. Сумите на валежите през месец май и юни,ноември и декември са най-големи. Най-сухо е през месеците август и септември, а втори валежен минимум има през февруари и март. Валежите от сняг са сравнително редки, а снежната покривка се задържа твърде кратко. Валежите дават главната приходна част в баланса на подземните и повърхностни води.Средногодишната валежна сума за района по сезони е средно за пролет - 165 л., лято - 115 л., есен - 120 л. и зима - 110 л. С най - голяма

валежна сума е пролетта, като месец юни е с максимална месечна валежна сума. Най-малко е количеството на валежите през зимата, но месеца с минимална сума на валежите е август. . От така представените климатични данни може да се направи извода, че въпреки недостатъчното количество валежи през летните месеци, температурните условия са благоприятни за отглеждане, както на полски култури така и на трайни насаждения.

Източник: Климатичен справочник, НИМХ

2.2.2 Водни ресурси

Водите в района на МИГ „Гълъбово-Опан“ са от Беломорския водосборен басейн. Главната водна артерия е река Съзлийка, която приема два леви притока- реките Овчарица и Соколица. През територията на община Опан преминават няколко реки, като най-голямата от тях е Арпадере (Ечемичен дол). Други по-големи реки са Мустанова река и река Еледжик. Общите естествени ресурси на подземните води се оценяват на около 8100 l/s на кв. км. Средния модул на подземния отток е 3.0 – 3.2 l/s на кв. км. Подземните води в поречието на река Съзлийка се използват интензивно предимно в частните стопанства, както за комунално-битови, така и за селскостопански цели.

Мрежата от повърхностни води се формира от водосбора на река Сазлийка и нейните основни притоци – р. Овчарица и р. Соколица, както и Арпадере. Река Сазлийка тече в южна посока и събира водите на други по-малки реки и потоци, чиито дебит през летните месеци осезаемо намалява, а през дъждовните периоди достига до 16 м³/сек.

Река Сазлийка е ляв приток на река Марица и води началото си от местността „Големаново“ на Сърнена Средна гора (извън пределите на община Гълъбово). Река Сазлийка има дължина от 145,4 км, обща водосборна площ от 3293 кв.км и залесеност от 38%. Средногодишният ѝ отток е 10,14 м³/сек, а модулът на оттока 3,61 л/сек на кв.км.

Нивото ѝ се намира на около 20 м над въглищния хоризонт и поради ниското си разположение дренира околните надвъглищни хоризонти. В реките се заустват непречистени отпадъчни води от населените места, вследствие на което водите ѝ се характеризират със завишени над пределно допустимите количества показатели на азотните съединения (по данни на РИОСВ, Ст. Загора). Река Сазлийка е включена в Единната национална система за наблюдение и контрол, като наблюдението и контролът върху състоянието на повърхностните води се извършва от Националната система за екологичен мониторинг на околната среда (НСМОС).

Друг сериозен воден ресурс в района е река Соколица, ляв приток на р. Сазлийка. Река Соколица извира под името Сакарско дере в южното подножие на връх Боговец, планината Сакар (извън пределите на община Гълъбово). Реката тече на север до село Орлов дол в дълбока долина, всечена в младолевантийска акумулационна повърхнина. След това завива на запад и протича в широка долина с малък надлъжен наклон покрай селата Мъдрец, Искрица, Медникарово и Обручище. Река Соколица преминава непосредствено до ТЕЦ „Марица Изток 3“ и е един от водоизточниците за централата. Влива се в река Сазлийка южно от град Гълъбово и когато речният поток е достатъчно силен, се осъществява отклонение на вода от реката към язовир „Розов кладенец“ до ТЕЦ „БРИКЕЛ“ ЕАД.

В р. Сазлийка и р. Соколица се вливат други малки реки и дерета – Голяма, Селска, Чакърлийска, Градецка, Поповска, Лозанска, Памушко дере, Касап дере, Юрт дере и др. Някои от тях през летните месеци пресъхват, а през дъждовните периоди дебитът им достига 1-16 м³/с.

Най-голямото водохранилище на територията на МИГ „Гълъбово-Опан“ е Язовир „Розов кладенец“ се намира източно от гр. Гълъбово. Общият му обем е 18,6 млн. м³, полезният обем - 13,3 млн. м³ и залятата площ 3,6 хил.дка. Захранва се предимно от водите на р. Соколица. Общият брой на микроязовирите на територията е 41.

На 2 км южно от Гълъбово от олигоценски пясъчници на дълбочина 345-365 м се появява вода с дебит 5 л/сек и температура 30° С.Общите естествени ресурси на подземните води се оценяват на около 8100 л/сек на км². Средният модул на подземния отток е 3,0 – 3,2 л/сек на км². Подземните води в поречието на река Сазлийка се използват интензивно предимно в частните стопанства, както за комунално-битови, така и за селскостопански цели. Подземните води в кватернера са разпространени в алувиалните отложения на реките Овчарица, Соколица, Сазлийка, Арпадере и Блатница.

Създадената хидромелиоративна мрежа служи за оползотворяване на част от повърхностнотечащите води, протичащи на територията на Общината за нуждите на аграрния сектор (напоояване на обработваемите земи). Хидромелиоративната мрежа на

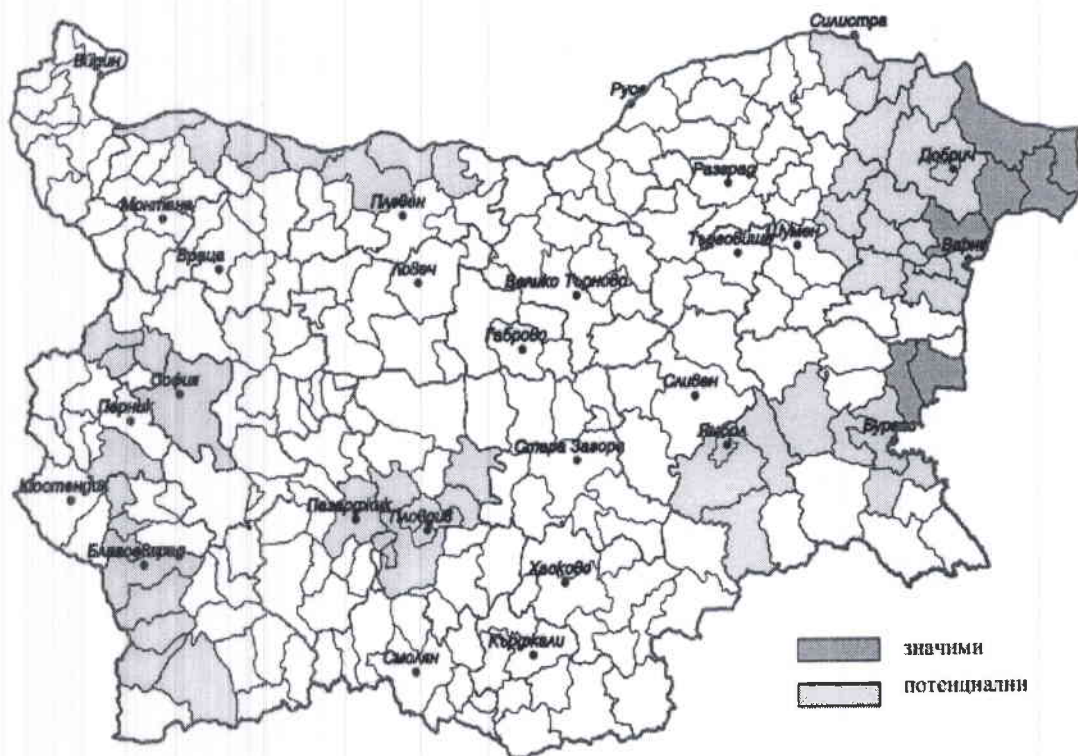
територията на общините Гълъбово и Опан обхваща голям брой язовири (основно микроязовири), други малки водоеми и свързаната с тях канална мрежа.

Общият брой на микроязовирите на територията не е малък – 41. Те са изградени в различни периоди – през петдесетте и шестдесетте години на миналото столетие. Разположени са в землищата на 8 населени места:

Общият размер на заетата площ от язовирите с около 2 хил. дка. По размер на площта и на завирения обем отделните язовири се различава твърде съществено. С най-голям завирен обем са яз. „Кумлия“ в землището на с. Обручище (1465 хил. м³), яз. „Червена река“ в землището на с. Искрица, който се ползва и за технологични нужди (1286 хил. м³), яз. „Априлово“ в землището на едноименното село (600 хил. м³). С най-малък завирен обем са микроязовирите в землището на с. Главан (25 – 30 хил. м³).

По-голямата част от язовирите са общинска собственост. Оценките за общото състояние на мрежата от язовири е задоволителна.

Поради лошото състояние на каналната мрежа в напоителните полета водата в микроязовирите не се използва по основното си предназначение – за напояване на обработваемите земи. В днешната неблагоприятна ситуация, свързана с лошото състояние на хидромелиоративните съоръжения, язовирите се използват за развъждане на риба.

Източник: НИМХ

2.2.3 Почвени условия

Преобладаващите почви на територията са черноземни смолници с мощен хумусен слой, подходящи за отглеждането на зърнени и зеленчукови култури и канелени горски почви. Почвеното разнообразие в района се обуславя преди всичко от разнообразието на релефа, растителността, почвообразуващите основни скали и специфичните климатични условия със средиземноморско влияние.

В земеделските територии според бонитета от категоризацията преобладават почви от 4-та до 6-та категория, със среднопродуктивни възможности до лоши и непригодни за земеделско ползване. Почвите, които притежават добри до средни продуктивни възможности, заемат твърде ограничени размери.

Територията разполага с агроклиматичен потенциал за отглеждане на зърнени, фуражни, технически култури и трайни насаждения и е определяна като територия с нисък риск от засушаване. Климатичните условия благоприятстват отглеждането на средно топлолюбиви, среднокъсни култури, в т.ч. царевица, фасул, соя, слънчоглед, цвекло.

2.2.4 Защитени зони и територии

Биологичното земеделие е в полза на качеството на екосистемите като цяло. Биологичните производители трябва да разработят и прилагат мерки за поддържане и подобряване на ландшафта и подобряване на качеството на биоразнообразието чрез поддържане на местообитания на диви животни или създаването им при липса на такива в рамките на стопанствата, което съвпада с целите на опазване на околната среда посредством създаването на защитени зони и територии.

На територията защитени зони има както по Директивата за опазване на дивите птици, така и по Директивата за опазване на местообитанията. Всички те са разположени в община Гълъбово. Районът представляващ интерес за любителите на птици е язовир „Розов кладенец“. Той е включен в списъка на представителните за биологично разнообразие обекти в България и на местата с орнитологично значение. Заради топлите води на язовир „Розов кладенец“, край него се събират над 65 вида птици, които са интересен обект за наблюдение. Той е орнитологично важно място за зимуването на малкия и големия корморан (*Phalacrocorax pygmaeus*, Ph. Carbo) и световно застрашените къдроглав пеликан (*Pelecanus crispus*) и белоока потапница (*Aythya nyroca*). Срещат се и още два световно застрашени вида – белошипа ветрушка (*Falco naumanni*) и ливадния дърдавец (*Crex crex*).

Под режим за защита на територията на общината са следните защитени зони, попадащи в териториалния обхват на МИГ „Гълъбово-Опан“, а именно:

**СПИСЪК НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДНИТЕ
МЕСТООБИТАНИЯ И НА ДИВАТА ФЛОРА И ФАУНА НА ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ
„Гълъбово-Опан“**

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩИНА	ОБЩА ПЛОЩ [ха]	Терито- рия [ха]
1.	BG0000425	река Съзлийка	СТАРОЗАГОРСКА	ГЪЛЪБОВО РАДНЕВО СТАРА ЗАГОРА	991.77	991.77
			ХАСКОВСКА	СИМЕОНО В-ГРАД		
2.	BG0000427	река Овчарица	СЛИВЕНСКА	НОВА ЗАГОРА	1163.72	1163.72
			СТАРОЗАГОРСКА	ГЪЛЪБОВО РАДНЕВО		
3.	BG0000440	река Соколица	СТАРОЗАГОРСКА	ГЪЛЪБОВО	141.54	141.54

Източник – Министерство на околната среда и водите.

**СПИСЪК НА ЗАЩИТЕНИТЕ ЗОНИ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ДИВИТЕ ПТИЦИ НА
ТЕРИТОРИЯТА НА МИГ „Гълъбово-Опан“**

№	КОД	ИМЕ	ОБЛАСТ	ОБЩИНА	ОБЩА ПЛОЩ [ха]	Територия [ха]	
1.	BG0002022	Язовир кладенец	Розов	СТАРА ЗАГОРА	Гълъбово	1284.10	1284.10

Източник – Министерство на околната среда и водите.

Външното въздействие в защитените територии е априори неприемливо и те са чувствителни към натоварване и тяхното стопанско използване е ограничено. Те обаче, както могат да са известна пречка в стопанското развитие, така са и източник на доходи на местното население. Освен чисто защитни функции, зоните по Натура 2000 предоставят редица възможности за устойчиво развитие не само по опазването на околната среда, а и на селското стопанство. Спазването на определени правила и ограничения, за да бъде запазено природното богатство, само по себе си е гарант за екологичната чистота на района и съответно за чистотата на произведената биологична продукция. Развитието на екологичния туризъм – наблюдаване на птици и други видове също създава потребителско търсене на биопродукция, която може да бъде предлагана в местните туристически обекти.

2.2.5 Биологично разнообразие

Във фитогеографско отношение, територията на „МИГ Гълъбово – Опан“ се отнася към Тракийската провинция на Европейската широколистна горска област. В миналото районът е бил покрит с гъсти широколистни гори, но в процеса на антропогенизация на мястото на някои горски екосистеми са създадени агроекосистеми или пък по естествен път са възникнали вторични горски, храстови и тревни формации.

Горският фонд на територията възлиза на около 18%. Основната част от естествените гори в общината се намира в югоизточния и край и в терасите на реките. Наблюдава се наличието на следните видове, в резултат на осъществена горска рекултивация: *Pinus nigra* (черен бор), *Quercus vidra* (черен дъб), *Quercus robur* (летен дъб), *Betula pendula* (бяла бреза), *Tilia tomentosa* (сребролиста липа), *Platanus acerifolia* (хибриден платан), *Robinia pseudoacacia* (бяла акация). Единично и групово участие имат и следните видове: *Fraxinus ornus* (мъждрян), *Fraxinus oxycarpa* (полски ясен), *Populus Heuroamericana* (топола), *Ailanthus glandulosa* (айлант). От храстите различна степен на участие имат видовете: *Syringa vulgaris* (люляк), *Amorpha fruticosa* (аморфа), *Tamarix tetrandra* (тамарикс), *Ligustrum vulgare* (птиче грозде) и др. Най-често срещаните храсти са драка, смрадлика, шипка и дрян, по-рядко черното грозде и чашкодрян. Тревната растителност е представена от: невен, глухарче, бъз, лайка, мента, маточина, пелин.

Животинският свят в общината е от централно-европейски тип. Характерни представители на фауната са следните:

- ✓ птици: бухал, врабче, врана, гарван, гълъб, кукувица, кукумявка, сврака, славей, чухал, щъркел, ястреб и орел;
- ✓ диви животни: таралеж и невестулка;
- ✓ влечуги: обикновен смок, смок-стрелец, водна змия, гущер, пепелянка и усойница.

За обезлесените полски и открити територии е характерно наличието на по-ограничен брой животински видове. Там се срещат най-често заек, обикновена полевка, полска мишка, лалугер, полска яребица, пъдпъдък, розов скорец, колхидски фазан, дропла и др.

2.3 .Селско стопанство

С най-висок относителен дял в поземлените ресурси на територията на МИГ „Гълъбово-Опан“ са земеделските територии. Те обхващат 67 % от общата площ на общината а обработваемите площи са 59%. Това е поземлен ресурс, който е с определени качествени характеристики, даващи възможност аграрния сектор да заеме добро място в икономическото развитие на общината

Община	Брой земища по общини	Обща територия на земищата в дка	Земеделски земи	
			Обща площ в дка	В.т.ч обработваеми в дка
Гълъбово	11	347995	194279	170834
Опан	13	257474	211932	187131
Общо	24	605469	406211	357965

Източник – ОД „Земеделие и гори“ Стара Загора.

Природно - климатичните условия в региона, както и високия процент обработваеми площи предопределят развитието на растениевъдството, главно към производството на зърнени – житни и маслодайни.

Основните видове отглеждани култури на територията на МИГ „Гълъбово-Опан“ през 2017 г. са :

- ✓ Зимни зърнено житни култури – пшеница, ечемик, ръж и тритикале;
- ✓ Ранни пролетни зърнени житни култури – пролетен ечемик и овес ;
- ✓ Късни пролетни зърнено житни култури – царевица за зърно и просо;
- ✓ Технически култури – маслодаен слънчоглед, шарен слънчоглед, маслодайна рапица,
- ✓ Фуражни култури – царевица са силаж, люцерна;
- ✓ Зеленчуци – домати и пипер;
- ✓ Овощни трайни насаждения – ябълки, праскови, сливи, череши, вишни, кайсии;
- ✓ Трайни насаждения от лозя – винени лозя, десертни лозя;

Видове отглеждани култури през 2017 година	Площ в дка
Зърнени житни култури	196257
Технически култури	140000
Зеленчуци	800
Овощни трайни насаждения	9000
Други	1213
Общо	357965

Източник – ОД „Земеделие и гори” Стара Загора.

От така изложените данни е видно, че в структурата на културите с най - голямо значение имат зимните зърнени житни култури: пшеница, ечемик, ръж и тритикале, както и групата на технически култури. Пшеницата и маслодайния слънчоглед заемат значителна площ в структурата на полските земеделски култури и са с най-важно икономическо значение за областта.

В групата на зимните зърнени култури с най-голям процент към цялата площ заета от всички зимни зърнени култури се заема от пшеницата. От втората по големина група тази на техническите култури, с най-голям процент към площта заета от всички технически култури се пада на маслодайния слънчоглед. В групата на късните пролетни зърнено житни култури с най-голямо значение е царевичата за зърно. В групата на овощните трайни насаждения с най-голям дял са черешите, като тенденцията е за увеличаване на тяхната площ.

Динамиката на използване на различните видове обработваеми площи за различни култури е налична само за територията на област Стара Загора. Друг важен показател е средният добив от основните земеделски култури на територия на МИГ „Гълъбово-Опан“ . Освен чисто количествените показатели – брой засети площи, друг основен показател и средният добив на единица площ за различните видове земеделски култури.

В таблиците по-долу са дадени средните добиви за основните видове земеделски култури на територия на МИГ „Гълъбово-Опан“:

Средени добиви при пшеница и ечемик

Години	Получени добиви от пшеница кг/дка	Получени добиви от ечемик кг/дка
2001 г.	308	332
2002 г.	297	319
2003 г.	278	189
2004 г.	327	287
2005 г.	290	262
2006 г.	307	265
2007 г.	251	266
2008 г.	374	361
2009 г.	280	307
2010 г.	300	314
2011 г.	349	349
2012 г.	350	232
2013 г.	360	376
2014 г.	418	420
2015 г.	364	330
2016 г.	418	396
2017 г.	437	419

Източник – ОД „Земеделие и гори” Стара Загора.

Средени добиви при икономическите важни пролетните култури

Култура	Добив кг/дка 2010 г.	Добив кг/дка 2011г.	Добив кг/дка 2012 г.	Добив кг/дка 2013г.	Добив кг/дка 2014г.	Добив кг/дка 2015 г.	Добив кг/дка 2016г.	Добив кг/дка 2017 г.
Маслодаен слънчоглед	186	172	134	175	197	227	180	194
Царевица за зърно	536	303	191	410	536	402	400	416
Царевица силажна	1345	1357	1203	325	2789	1927	1391	1685
Пипер	1013	917	1194	1640	1517	2408	2236	2220
Домати	915	582	1014	1557	1596	1739	1892	2401
Пролетен ечемик	260	290	220	200	281	225	300	265

Източник – ОД „Земеделие и гори” Стара Загора.

Средени добиви от трайни насаждения

Трайни насаждения	Доби в кг/дка 2009г .	Доби в кг/дка 2010г .	Доби в кг/дка 2011г .	Доби в кг/дка 2012г .	Добив кг/дка 2013г.	Доби в кг/дка 2014г .	Доби в кг/дка 2015г .	Доби в кг/дка 2016г .	Доби кг/дка 2017г
Ябълки	652	471	596	379	445	539	610	425	298
Праскови	362	388	399	403	493	500	659	489	496
Сливи	305	516	531	419	492	390	505	638	379
Череши	396	392	537	289	372	400	578	549	462
Кайсии	147	185	224	208	206	381	168	222	201
Круши	1133	762	560	203	259	1260	964	272	216
Лозя-винени	418	359	332	349	439	223	458	375	366
Лозя-десертни	560	436	445	401	320	172	506	325	241
Вишни	232	248	295	317	369	390	295	348	396

Източник – ОД „Земеделие и гори” Стара Загора.

Средени добиви при ръжта, тритикалето и маслодайната рапица

Култура	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г	2014 г	2015 г	2016 г.	2017 г.
Ръж	178	200	196	218	220	215	217	266
Тритикале	184	258	198	262	310	246	282	298
Маслодайна рапица	231	199	173	164	280	216	279	160

Източник – ОД „Земеделие и гори” Стара Загора.

Оранжерийното производство на територията на МИГ „Гълъбово-Опан” е слабо развито. Съоръженията са сравнително малки, принадлежат на малки производители които продават сами своята продукция.

2.4 Местна икономика

. Анализът и оценката на местната икономика, показват сериозни проблеми в развитието на стопанската дейност. Въпреки, че се наблюдава известно повишение на икономическата активност през периода след 2007 насам в сравнение с предходните години, общото незадоволително състояние на местната икономика се запазва. Негативните тенденции се засилват след средата на 2009 г. Има принципни различия в икономиката на територията която се обуславя от наличието на крупни производствени предприятия, но те са разположени изключително в община Гълъбово. По реален БВП за крайно потребление, общината се нарежда на 5 място от 262 общини в страната. Според индекса на човешко развитие, определен от екип на Програмата за развитие на ООН, общината се намира на второ място в област Стара Загора.

Община Опан се характеризират като селска община със силни традиции в земеделието. Тя е една от най-малките български общини и като такава е силно зависима от социално-икономическата среда, която се формира от съседните общини. Опан е в група, чието равнище на социално-икономическо развитие е доста под средното за страната, без обаче да попада сред общините в критично състояние. Произведената продукция през 2008 г. е на стойност 10 631 хил. лв., докато през 2011 г. е на стойност 25 048 хил. лв. Въпреки това обаче, добавената стойност от единица продукт през 2008 г. е с близо 17% повече от 2011 г, като съответно за 2008 г. приходите от дейността възлизат на 49 380 хил. лв., а през 2011 г. са 40 752 хил. лв. Разликата в нетните приходи говори още по категорично за добавената стойност на единица продукция, като тя възлиза на 8 628 хил. лв. в полза за 2008 г. Към 2011 г. броя на предприятията са 85, с което общината остава на предпоследно място в областта по този показател

Значимостта на водещите отрасли на общинската икономика в национален мащаб (въгледобив и енергопроизводство) е причина за запазване основните характеристики на местната промишленост. За разлика от дълбоките промени в икономиката на повечето общини, в община Гълъбово се запази структурата на икономиката, видно от резултатите от анализа ѝ по такива показатели като брой и отраслова структура на заетите по отрасли; размер и структура на приходите и на дълготрайните материални активи.

В комплекса „Марица Изток” се добиват над 80% от въглищата /90% от лигнитните/ и 30% от електроенергията в страната. Анализите и оценките за състоянието и възможностите на икономиката на Община Гълъбово следва да отчитат мястото ѝ в националния енергиен комплекс. Водещо място в икономическото развитие на общината заемат търговските дружества, осъществяващи своята дейност в сферата на енергетиката. Те определят икономическия облик на общината и дават отражение върху развитието на останалите икономически отрасли. За разлика от дълбоките структурни промени в

реалния икономически сектор, засегнали повечето общини в страната, икономическата характеристика на община Гълъбово остава почти непроменена.

Най-обобщения анализ дава основание да се направи обективната констатация, че водещи функции и значимо място в икономиката на община Гълъбово имат добивната промишленост, производството на електроенергия, производството на брикети и енергоремонта.

Тези отрасли се представляват от „Брикел“ ЕАД, Експлоатационна компания „КонтурГлобал Марица Изток 3“ АД, рудник „Трояново-3“, „Енергоремонт - Гълъбово“ АД, част от рудник „Трояново-1“, както и „AES – Марица Изток 1“. През 2010 г. е разкрито предприятие за производство на гипсофазер и гипсокартон – „КНАУФ България“ ЕООД. Продукцията на предприятието е предимно за вътрешния пазар и износ. „КНАУФ България“ осигурява работни места за около 80 човека.

Всички тези търговски дружества на територията, определят нейния икономически облик. Местната власт няма правомощията и нормативно регламентирани функции да се намесва активно в производствената дейност и управлението им. В същото време в тях се реализира трудовата заетост на основната част от трудоспособната част на населението.

От фирмите от малкия и среден бизнес, работещи на територията на общината следва да се спомене и за общинската фирма на община Гълъбово „Благоустройство и чистота“ ЕООД – 100% общинско участие. Дружеството е с предмет на дейност – строителство, охрана, почистване на сгради и промишлени обекти. „Благоустройство и чистота“ ЕООД гр. Гълъбово осигурява заетост на 250 човека и то предимно местни жители.

Броят на наетите в промишлеността лица е почти половината от всички работещи в общината, докато по официална статистика наетите в селското стопанство са много под реално работещите поради високия процент самонаемащите се в сектора. Структуроопределящите за местната икономика са въгледобивът и електропроизводство.

Те са предпоставка и за развитието на множество съпътстващи производства, услуги и търговия. Добивът на лигнитни въглища заема основно място в икономиката на Община Гълъбово. Територията на общината включва голяма част от Източномаришкия басейн. Въглищните пластове са разположени в близост до повърхността на три продуктивни хоризонта. Добивът се осъществява по открит способ. Находището заема 17.6% от общата площ на Община Гълъбово. Тук се намират открития рудник „Трояново-3“ и част от рудник „Трояново-1“, те се включват в „Мини Марица Изток“ АД и осигуряват суровинната база за другите водещи производства в общината – производството на електроенергия и брикети. Бъдещото развитие на отрасъла е свързано с очакваните бъдещи инвестиции за реконструкция и модернизация на „Мини Марица Изток“ от стратегически инвеститор.

На базата на въгледобива в района, през 1958г. в град Гълъбово е изградена и функционира единствената в България фабрика за производство на брикети. Тя работи в рамките на „Брикел“ ЕАД и производството и се използва преди всичко за битови нужди. Максималната годишна производителност на фабриката за брикетите е около 1 300 000 тона.

Преобладаващата част от предприятията на територията на МИГ „Гълъбово-Опан“ са възникнали и работят като обслужващи или съпътстващи структуроопределящите местната икономика въгледобив и енергопроизводство. Най-голямото измежду тях е

„Енергоремонт – Гълъбово” АД, осъществяващо монтаж и ремонт на енергетични машини и съоръжения в комплекса. Паралелно с него на територията на общината работят и множество малки и средни предприятия, обслужващи дейността на основните предприятия – ремонт, доставки и техническо обслужване.

Съществен дял в местната икономика заема автотранспорта, като това също е вследствие на структуроопределящите предприятия в региона. Поради спецификата на своята дейност – добивната на въглища и производството на електроенергия, те са разположени извън регулацията на населените места и не се обслужват от градски транспорт. Работещите в тези производствени мощности не са само от територията на МИГ „Гълъбово-Опан” а от цялата област Стара Загора, както и от Хасковска и Сливенска област. Впредвид, че само пряко ангажираните в добивната и електропроизводствената дейност в региона са над 7000 човека, голяма част от които работещи на денонощен режим, това налага ежедневно транспортиране на около 3000 човека на средно разстояние то около 50 км. В едната посока. Освен това, производствата на гипсофазер, гипсокартон както и на брикети за отопление не са местно потребление и се транспортират из цялата страна. Това обуславя и наличието голям брой тежко товарни товарни транспортни средства, които са около 200 бр.

2.5 Хранително-вкусова промишленост

Хранително-вкусовата промишленост на територията е слабо развита. Преработката на почти цялата произведената земеделска продукция не се осъществява на територията на „МИГ Гълъбово – Опан”. Има една съществуваща мелница в гр. Гълъбово която не работи ритмично и целогодишно и се използва се основно за съхраняване на зърнени култури. В Гълъбово функционира и цех за приготвяне на ядки за готова консумация . Най голямата производствена мощност се намира в с.Ястребово община Опан за преработка, производство и консервиране на плодове и зеленчуци, традиционни и деликатесни хранителни изделия и антипасти. Тя оперира както на българския пазар, така и на международните пазари.

Като основна причина за нлабото развитие на този тип индустрия на територията според нас е недостига на квалифициран персонал в региона. Поради близостта на територията до големи производствени мощности на предприятията от комплекса „Марица изток” съществена част от населенето е ангажирано там. Нивото на заплащане в минно-добивната и електроенергийната промишленост е над средното за страната и поради тази причина повечето от квалифицираната работници са ангажирани.

2.6 Екологично състояние и рискове

Територията на МИГ „Гълъбово-Опан” има ярко изразен дисбаланс по отношение на екологичното състояние. В централната част на община Гълъбово е разположена голяма част от производствените мощности на енергийният комплекс „Марица изток” в който се произвежда над 30% от електроенергията в страната. Изградени са и функционират четири въглищни електроцентрали а въглеподаването до тях се осъществява чрез откритите рудници на мини „Марица изток”. Гълъбово е община с

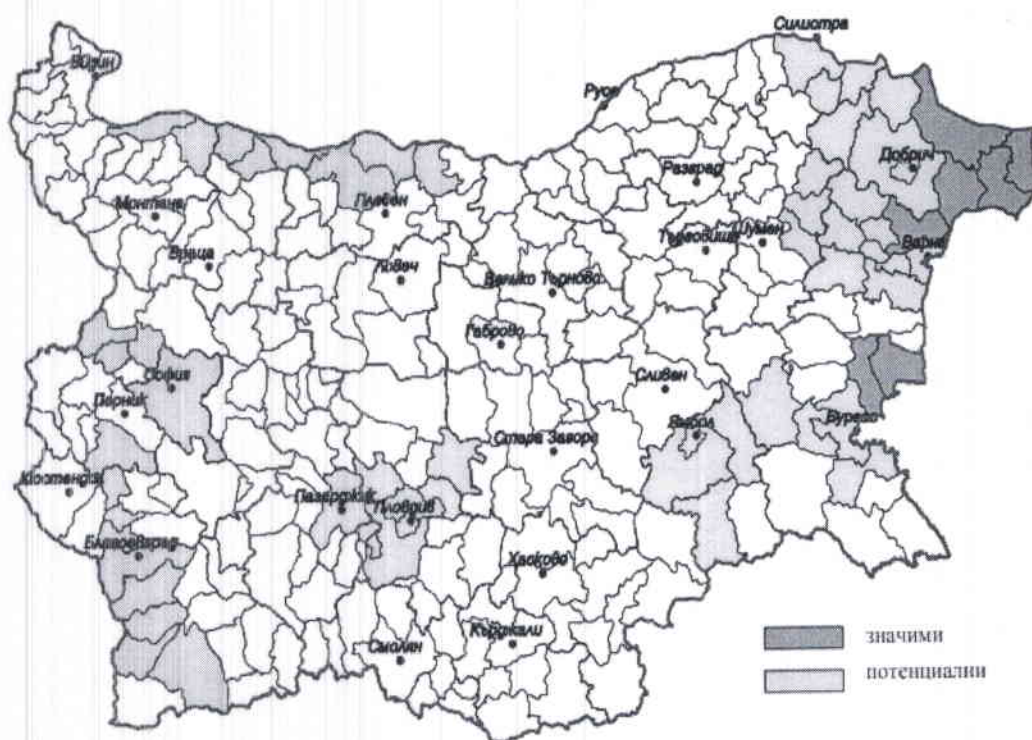
дългогодишни екологични проблеми. Не е случайно определянето на Общината за „гореща“ екологична точка. Развитието на въгледобивната и енергийната промишленост се отразява неблагоприятно върху състоянието на околната среда.

Ежегодно от разкриването на нови въглещни пластове, ж.п. линии, пътища и др. от селскостопанския поземлен фонд се отнемат значителни площи, като за селскостопанско ползване чрез рекултивация се връщат много по-малко площи и то с качество, което не задоволява изискванията за производство на високодобивни култури върху тях.

Общата площ на засегнатите от енергетиката и въгледобива земи е над 130 000 дка. Чрез рекултивация са върнати много по-малко площи /около 47 000 дка/ и то с незадоволителни качества. Проблемът с възстановяването на нарушените терени е бил и продължава да бъде един от основните проблеми в община Гълъбово. Почвите са акцентор на всички вредни въздействия върху околната среда и като такива създават потенциален риск за здравето на населението.

Със заповед № РД-1046/03.12.2010 г. на министъра на околната среда и водите община Гълъбово е включена в район за оценка и управление на КАВ „Югоизточен“ . Местната система за наблюдение и контрол на КАВ на МОСВ в град Гълъбово се състои от един постоянен пункт за мониторинг. Той осигурява данни за концентрациите на основните показатели характеризиращи качеството на атмосферния въздух в реално време.

Превиишения на Средноденоношната норма по показател серен диоксид за седем години

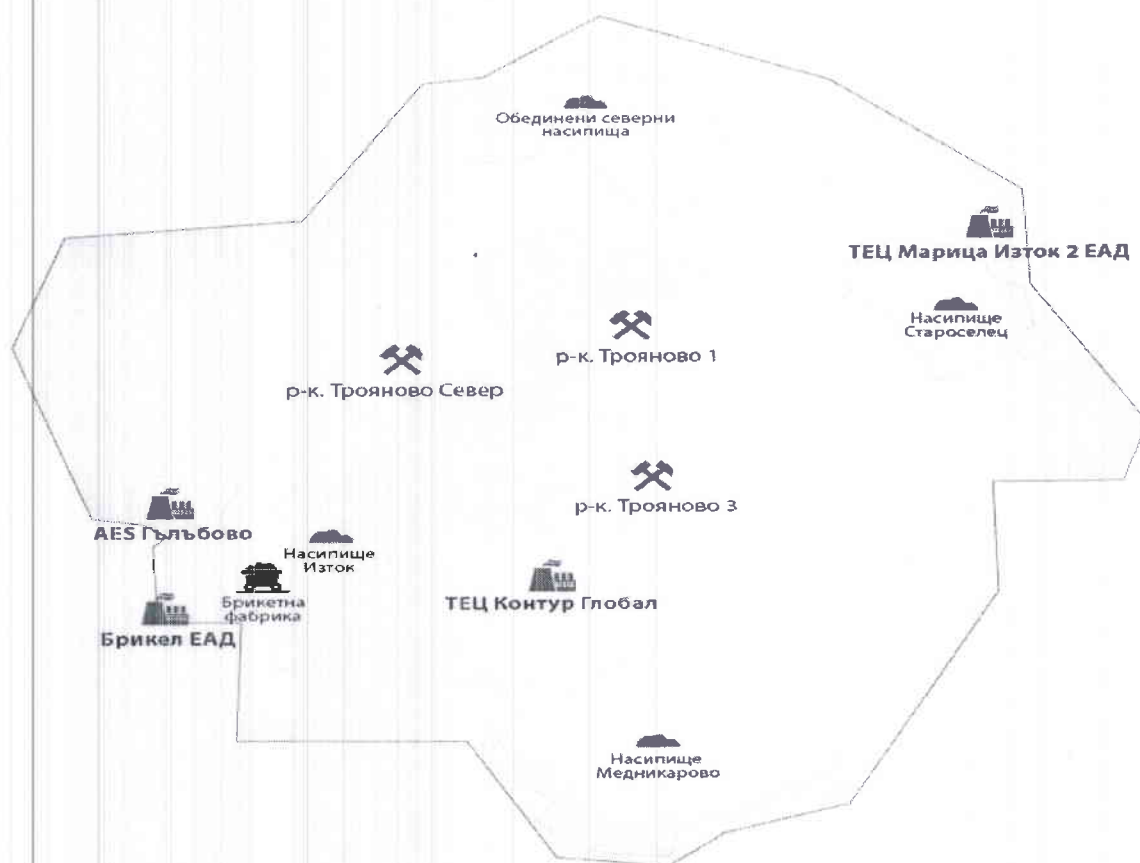
Източник: РИОСВ - Стара Загора

Основни източници на серен диоксид в региона са топлоелектрическите централи (ТЕЦ) от комплекса „Марица изток“. Средноденонощната норма по показател серен диоксид за седем години е дадена по-долу, от която се вижда че в сравнение с 2007г. показателя бележи значителен спад към днешна дата, но от друга страна в сравнение с миналата година се отчита увеличение на превишенията (за 2012г. са 47 на брой, а за 2013г. – 69 на брой).

Най-общо казано произходът на замърсяването се характеризира със следните основни замърсители:

- ✓ Суспендирани частици (общ прах, включително сажди и фини прахови частици), като основните източници на емисии са производствените процеси, изгаряне на изкопаеми горива с цел добив на енергия, автомобилен транспорт, местни емисии от технологични процеси, разрушаване на сгради, емисии от открити площи и други;
- ✓ Серен диоксид с основни източници на емисии от изгаряне на изкопаеми горива с цел добив на енергия, изгаряне на горива с високо съдържание на сяра, промишлени процеси и др.

Карта на енергийния комплекс „Марица изток“

През период от 24 месеца – от 15.05.2009г. до 30.04.2011 г. е проведено изследване по проект “Оценка, намаляване и предотвратяване на замърсяването на въздуха, водата и почвата в регион Стара Загора” финансиран от „НОРВЕЖКА ПРОГРАМА ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С БЪЛГАРИЯ / РУМЪНИЯ”. Проектът е реализиран от Аграрният факултет на «Тракийски университет» гр. Стара Загора в партньорство с «Норвежки Държавен университет» от гр. Осло и «Норвежки университет по естествени науки» в град Оз. Резултатите от обследването на региона в който попада и територията на МИГ»Гълъбово-Опан» за замърсяването на въздух, води и почви, както и тяхното влияние на екосистемите са публикувани през 2011г. от ръководителя на проекта проф. дсн Цанко Яблански. В него се казва:

„Изследване на обработваеми почви и растителност. Проучванията бяха проведени на обработваеми почви от две дълбочини (0-20 и 20-40 см) на 25 населени места от област Стара Загора, разпределени в 4 групи: Изток – с. Братя Кунчеви, с. Загорка, с. Пшеничево, площадка на бившия Азотно-торов завод; Север –с. Ягода, с. Ръжсена, с. Черганово, с. Казанлък, с. Шейново, с. Борилово, с. Остра могила; Запад - с. Свобода, гр. Чирпан, с. Зетъово, с. Ново село, с. Пъстрово, с. Сулица, с. Сладък кладенец; Юг - Конна база в кв. К. Ганчево, гр. Стара Загора, с. Българене, с. Обручище, с. Помощник, с. Пъстрен, с. Главан. От определените пунктове бяха взети 72 почвени проби. От същите пунктове бяха взети и 104 проби от 50 вида растения, разпределени в 7 групи (зърнени, технически, многогодишни бобови, естествени тревни асоциации, многогодишни житни и блатни растения, мъхове и лишени, храстовидни и дървесни видове). Взетите проби почви и растения бяха изследвани за съдържание на мед, олово, цинк, никел, хром, манган и желязо. Направената екологична оценка на изследваните почви показва, че съдържанието на тежки метали в почвата не превишава допустимите предохранителни норми и установените нива не са рискови за качеството на почвите и за почвените екосистеми.”

Констатираното от екипа на Аграрният факултет на «Тракийски университет» ненадвишаване на допустимите норми на замърсители в почвите както и многократните превишения на допустимите норми на замърсяване на атмосферният въздух определят като спорна възможността за развитие на биологично земеделие в определен район от територията.

Обследването локализира като неподходящи землищата на гр. Гълъбово и селата Обручище, Медникарово и Искрица. Тези землища са в непосредствена близост до електроцентралите в района и често са обект на замърсяване както с фини прахови частици /ФПЧ10/ така и със серен диоксид.

Освен качествата на самата биологична продукция за нейното реализиране несъмнено влияние има и „реномето” на региона в който е произведена. Според нас продукцията произведена в райони в непосредствена близост до предприятия които са генератори на емисии замърсяващи атмосферният въздух и респективно почвите и водите определено ще има трудности при своята реализация на пазара.

Като извод може да се обобщи, че част от територията на „МИГ Гълъбово – Опан“ е рискова за развитие на биологично земеделие и производство на биологични продукти.

Землища рискови за развитие на биологично земеделие

Населени места	Площ	ЕКАТТЕ
гр.Гълъбово	59.947km ²	18280
с.Искрица	15,667 km ²	32857
с.Медникарово	33,045 km ²	47603
с.Обручище	61,074 km ²	53134

3 Анализ на потенциала за развитие на биологично земеделие на територията на МИГ „Гълъбово-Опан“

3.1 Потенциал на потреблението на биопродукти

Според изследване, проведено от „Института по социология“ към Българската академия на науките, по поръчка на Българската фондация за биоразнообразие, биохраните все още не заемат съществено място в потребителската кошница на българите. Когато купуват хранителни продукти –46,5% от анкетираните се интересуват от техния произход, приблизително толкова не се интересуват – 45,8%. Същият дял отговори има и за незаинтересованите от биологичните храни. По този въпрос има ясна поляризация на мненията. Много важно е недостатъчното доверие в производителите, които предлагат продуктите си като биологични храни на пазара.

✓ **Доверието в биопродуктите според изследването показва следният резултат сред анкетираните:**

- Недоверяващи се на предлаганите биологични храни на пазара - 83,8%
- Доверяващите се на производителите на биологични храни - 16,2%.

✓ **Какво мислите за биопродуктите?:**

- Търговците мамят с етикета “биопродукт” - 41.6%,
- Няма достатъчно предлагане - 18.2%
- Много са скъпи - 15%

Потенциалът на пазара на биохрани в България е все още недобре развит спрямо другите страни в ЕС. В цитираното по-горе маркетингово проучване от "Дикон Груп" с цел оценка на възприятията и нагласите на потребителите спрямо биологичните продукти на въпроса какви биологични продукти биха купували, потенциалните потребители класират в низходящ ред храните по следния начин:

✓ Млечни продукти биха купували	– 56,13%;
✓ Зеленчуци	– 49,80%
✓ Месо и колбаси	– 41,50%;
✓ Плодове	– 31,40%;
✓ Сокове и напитки	– 25,30%;
✓ Хляб и хлебни изделия	– 17,68%;
✓ Детски храни	– 14,25%;
✓ Мед	– 12,93%;
✓ Чай	– 12,66%;
✓ Конфитюри	– 12,66%;
✓ Диетични храни	– 11,08%;
✓ Подправки	– 8,71%.

Допитването на "Дикон груп" е проведен сред потребители на биологични храни, интервюирани в различни търговски обекти на територията на София и Пловдив. Изследването е интересно с изводите си, които могат да се отнесат до активния потребител на биохрани, живеещ в голям град (София, Пловдив). По отношение на равнището на осведоменост, разбиране и разпознаваемост, резултатите от проучването показват, че:

- ✓ Недостатъчна информираност - първоначалната информация за биологичните продукти се получава главно от близки, приятели, колеги. Информацията "от уста на уста" е най-разпространеното средство за получаване на информация за този вид продукти. Едновременно с този източник на информация, трябва да бъде отчетена и ролята на масмедиите и рекламата. При страните със зараждащ се пазар на биологични продукти, както е в България масовата реклама и персоналните контакти са най-силните средства за разпространение на първоначална информация.

- получили информация за биологичните продукти от близки - 32,86%

- получили информация за биологичните продукти от реклама и медии (8,57%).

- ✓ Липса на достатъчно информация. Относно нуждата от допълнителна информация за произхода, състава на продуктите, както и за техните предимства и ползи нагласите са следните:

- произхода	-37%
- състава на продуктите	-37%
- предимства и ползи	-26%

- ✓ Биологичните продукти са определени от анкетираните по различни начини продукти, произведени под стриктен контрол, съответстващи на определени стандарти, незамърсяващи околната среда, полезни за здравето и други аналогични определения. Отговорите могат да бъдат обобщени в следните групи:
 - екологично чисти продукти - 25%;
 - здравословни продукти - 9%;
 - натурални, естествени продукти - 7%;
 - продукти без химични добавки и консерванти - 34%;
 - продукти, отговарящи на определени регламенти за производство - 14%;
 - не могат да ги определят - 11%.

- ✓ Потребителско отношение и предпочитания при изследването , готовност за покупка и ниво на удовлетвореност, ситуацията изглежда по следния начин:
 - Съществува връзка между честота на покупките и равнището на доходите - основната част от покупките се извършва от потребители с високи доходи;
 - Основни места за пласиране на произведената биологична продукция се предпочитат специализираните магазини за здравословни и биологични храни, хипермаркети и директната доставка. По този начин потребителят може сам да се убеди в произхода на желаните от него продукти, както и да получи по-пълна информация за неговите качества и свойства;

- ✓ Недостатъчно разнообразие на предлаганите продукти. Предлагането на биологични продукти на вътрешния пазар към момента е недостатъчно като асортиментната гама е все още твърде ограничена. Голяма част от респондентите (31%) посочват, че желаят да закупят и други видове продукти, ако ги има в наличност и притежават нужното високо качество. Те са посочили като допълнителни продукти, които липсват до този момент на пазара: яйца, месо и месни продукти, млечни продукти, хляб и тестени изделия, риба и рибни продукти;

- ✓ Добро качество на биопродуктите които в момента се предлагат съчита проучването. Преобладаващата част (71%) от анкетираните са удовлетворени от качеството на предлаганите продукти за цената, която са заплатили;

- ✓ Високата потребителска цена на биологични продукти е една от основните бариери за разширяване на пазара. Надбавката в цената е твърде различна - тя варира според дистрибуционния канал, а така също и между отделните продуктови групи. Най-често потребителите заплащат около 50–60% по-висока цена за биологични продукти в сравнение с аналогичните конвенционални.
 - Приемат да заплатят до 30% по-висока цена - 62%
 - Приемат да заплатят от 30% до 50% по-висока цена - 11,7%,
 - Приемат да заплатят от 50 до 100% по-висока цена - 6,5%.

Според „База данни на производителите, преработвателите и търговците на земеделски продукти и храни, произведени по биологичен начин” на „Министерство на земеделието, храните и горите” в област Стара Загора има 346 официално сертифицирани производители, преработватели и търговци на биопродукти./

<http://bioregister.mzh.government.bg/front/operators/f%5Bp%5D/4467/page/2>

Официална информация колко са производителите, преработвателите и търговците на биопродукти на територията на МИГ „Гълъбово-Опан” не е налична, т.к. „Министерство на земеделието, храните и горите” поддържа тази информация по области. Освен това в голяма част от информация до която има обществен достъп са дадени данни касаещи регистрацията на конкретния земеделски производител а не местонахожденията на производство и преработка. Освен това повечето производители и преработватели на биопродукти в област Стара Загора са сертифицирани за продукти от овощни насаждения, грозде и вино както и билки и рози. Всички те не са типични за отглеждане и преработка на територията на МИГ „Гълъбово-Опан”. Беше проведено проучване в общински служби „Земеделие” в общините Гълъбово и Опан. Анкетирахме и земеделските производители които са членове на общото събрание на СНЦ МИГ „Гълъбово-Опан” от страна на стопанският сектор: "Зара агро" ЕООД -Петър Петров, ЕТ "Чавдар Жоров - 87"- Жоро Жеков, "Исиан" ЕООД -Самуил Вехов и "Транс спийд - М" ЕООД - Гергана Димова.

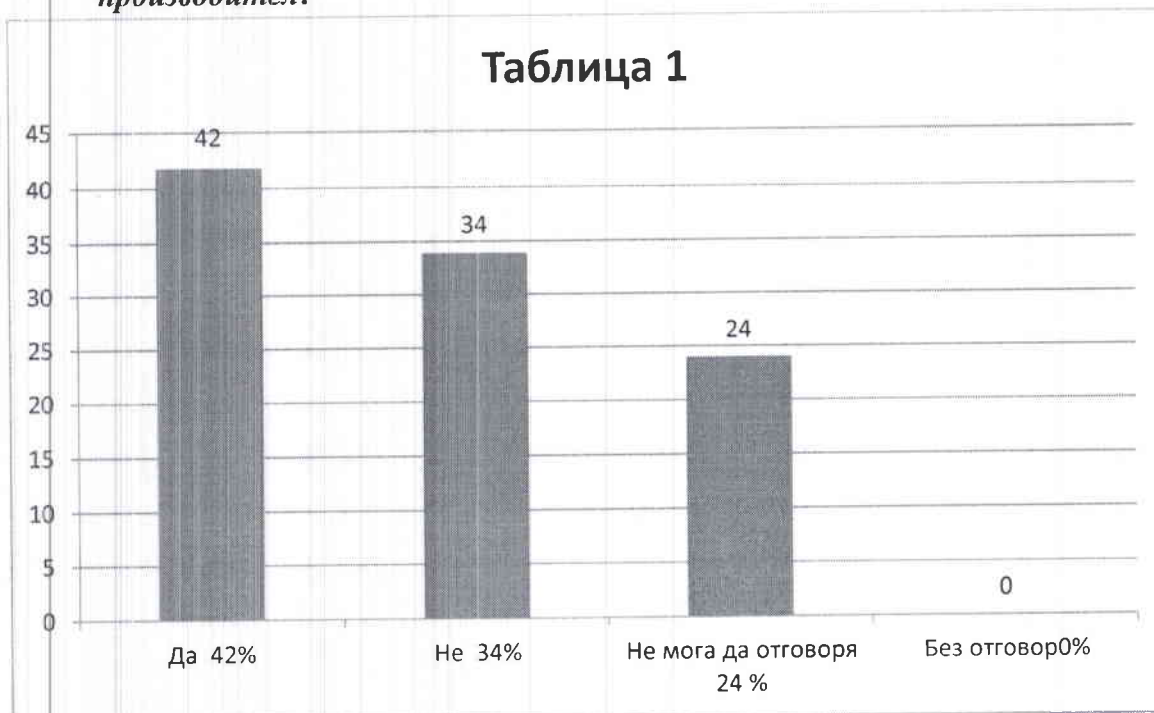
Според нашата информация независимо, че много от земеделските стопани на територията прилагат биологични методи на производство, официално регистрираните са около десет. Освен тях този подход набира популярност и сред пчеларите.

3. 2 Проучване на нагласите сред земеделските производители в МИГ „Гълъбово-Опан“

По време на подготовка на анализа бе проведена анкета сред земеделските производители на територията на „МИГ Гълъбово – Опан” на тема "Териториално проучване и анализ за изследване на възможностите за биологично земеделие, производство на биологични продукти и прилагане на агро-екологични дейности и добри европейски практики".

Бяха анализирани отговорите, получени от 86 анонимни респонденти.

1. Имате ли интерес от производството на биологични продукти или сте производител?

В тази анкета в отговорите няма ярко изразени преобладаващи нагласи. Анкетираните са разделени приблизително равномерно, като все пак 42% са отговорили, че биха или развиват биологично земеделие. При беседванията според тях в бъдеще търсенето на такива продукти от потребителите ще се повишава и това е една от основните причини за техните нагласи. Има и рискове според тях, тъй като към момента конвенционалното земеделие е по-перспективно и по-печелившо (при биологичното добивите са ниски, продуктите са скъпи, по-трудоемко е, обемът на работата е повече, няма утвърдени пазари, липсват ресурси и информация, няма ясни правила). Това е решаващо за 34% от анкетираните, според които риска към момента е неоправдан. Това е проучено в следващите анкети като причини както за положителните нагласи, така и за отрицателните.

2. Считате ли, че територията на „МИГ Гълъбово – Опан“ е подходяща за развитие на биологичното земеделие и производство на биологични храни?

Този въпрос не е сред типичните задавани когато се проучват нагласите сред земеделските производители. При запознаване със спецификата на региона, проучване на документи като например Стратегията за ВОМР СНЦ „МИГ Гълъбово – Опан“ ясно е посочен дисбаланс на територията на „МИГ Гълъбово – Опан“. Както е посочено в т. 2.4 „Екологично състояние и рискове“ територията има ярко изразен дисбаланс по отношение на екологичното състояние. В централната част на община Гълъбово е разположена голяма част от производствените мощности на енергийният комплекс „Марица изток“ в който се произвежда над 30% от електроенергията в страната. Изградени са и функционират четири въглищни електроцентрали а въглеподаването до тях се осъществява чрез откритите рудници на мини „Марица изток“. Гълъбово е община с дългогодишни екологични проблеми. Не е случайно определянето на Общината за „гореща“ екологична точка. Развитието на въгледобивната и енергийната промишленост се отразява неблагоприятно върху състоянието на околната среда.

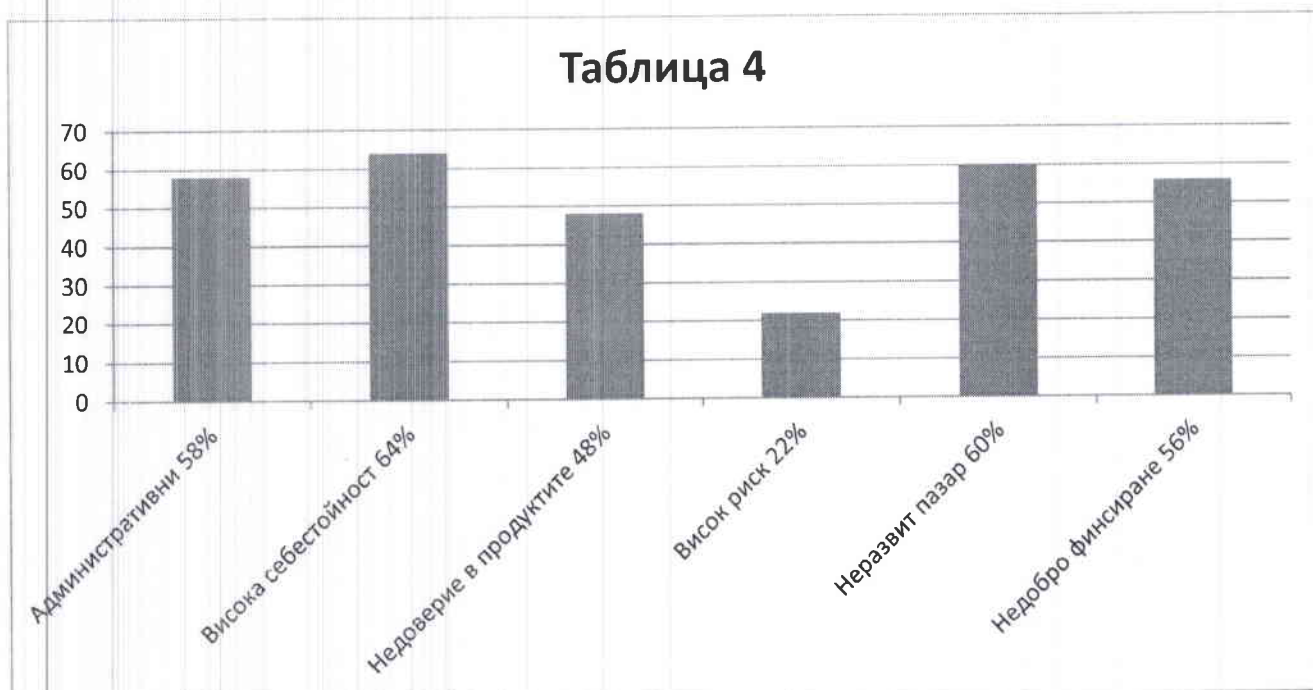
Големият брой отговори-82%, че територията е само частично подходяща за развитие на биоземеделие обуслови и направата на анкета в т.7.Кои землища на територията на „МИГ Гълъбово – Опан“ не са подходящи за развитие на биоземеделие?“

3. *Кои условия на територията на „МИГ Гълъбово – Опан” смятате за подходящи за развитие на биоземеделие?*

Отговорите на този въпрос ярко преобладават, че местната територия има природни дадености за развитие на производството на биопродукти. Това кореспондира и с проучването относно климатичните и почвени условия на територията, която е изключение на две землища - с. Помощник и с. Главан изцяло е разположена в Горно-тракийската низина. Наличието на водни ресурси също благоприятства развитието на селското стопанство в региона. С голяма разлика 22% от анкетираните са посочили и добрата транспортна достъпност до пазара на потенциалните клиенти. Те се намират основно в големите населени места в страната и добрата пътна инфраструктура играе решаваща роля. Трасето на автомагистрала „Тракия” преминава на около 10 км. от територията на „МИГ Гълъбово – Опан”, като връзката се осъществява на пътен възел АМ „Тракия” път път I-5 Русе – Капитан Андреево. През няколко населени места преминава и този първокласен път I-5 Русе – Стара Загора – Капитан Андреево, който е част от общоевропейския транспортен коридор № 9. Другите условия подходящи за развитие на биоземеделие събират пренебрежимо малко положителни нагласи, което на практика означава, че те отсъстват.

4. Кои са рисковете за развитие на биоземеделие в България?

Сборът е повече от 100% поради посочване на повече от един отговор.

Относно рисковете по отношение на недостатъците на биологичното производство има няколко равномерно разпределени според анкетираните проблеми. На първо място е поставена високата себестойност на произведената продукция спрямо конвенционалната в предвид по-ниските добиви. Неразвеният пазар на биологични продукти в България. Е поставен като проблем на второ място. Все още липсата на развита търговска мрежа е основен риск за реализиране на продукцията. Административните процедури също са поставени като сериозен проблем и спират част от потенциалните производители да се ангажират с този вид дейност. В беседите с производителите се очертава мнението, че в предвид и немалкото административни тежести, ще им се наложи да се ангажират и с други. Въпреки, че осъзнават, че това е неизбежно в предвид сертифицирането, това е допълнителен ангажимент с който те не желаят да се сблъскват. Недостатъчна финансова обезпеченост, включително субсидирането, са проблем според 56% от анкетираните. Според тях би следвало за производството на екологични продукти, които опазват здравето на населението да има по-голяма ангажираност на държавата. Недоверието на клиентите в контрола и качеството са риск според 48% от отговорилите. Това очертава 5 основни проблема според анкетираните земеделски производители и според тях ограничаване на производството и развитието на този перспективен пазарен дял.

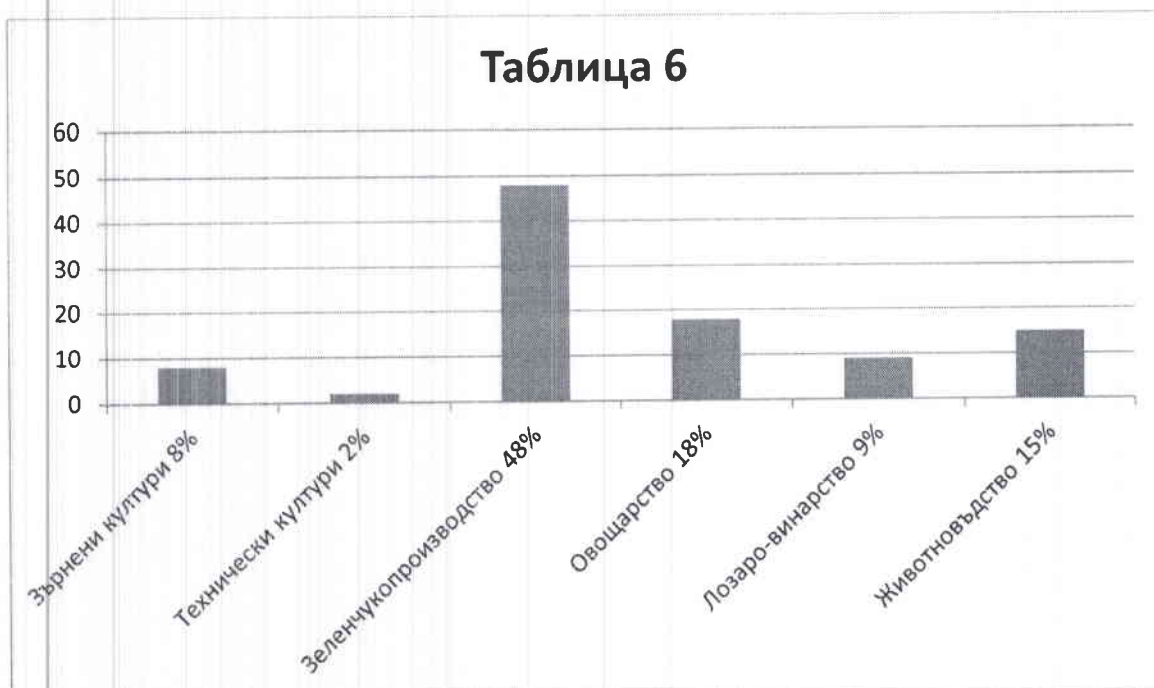
5. Кои са основните рисковете за развитие на биоземеделие, специфични за територията на „МИГ Гълъбово – Опан“?

Сборът е повече от 100% поради посочване на повече от един отговор. Публикувани са специфични основни рискове за територията на „МИГ Гълъбово – Опан“ посочени в над 20% от отговорите.

Публикуваните по-горе резултати са само частични, тъй като имаше възможност анкетираните в свободен текст да напишат непосочени в анкетата отговори. Този подход беше избран, тъй като местните проблеми са специфични за всеки регион и е желателно те да бъдат идентифицирани именно от местната общност. Освен това бяха посочени рискове не специфични за територията, а за развитие на биоземеделие в България като цяло. Тъй като това бе елемент на анкетата в т.4, отговорите са обобщени като ”други”. Това е основната причина за високият брой отговори други 38%. Освен това резултатите бяха обобщени като имаше почти едни и същи рискове но посочени по различен начин. Трудностите при реализацията на продукцията е определена като основен проблем от 66% от земеделските производители. Недостига на добре квалифицирани и достатъчен на брой кадри очаквано е посочен като съществен проблем. Специфично за региона е недостиг на преработвателни мощности необходими в областта на хранително вкусовата промишленост. Този резултат не е изненадващ за анализа в предвид и проучването в т. „2.5 Хранително-вкусова промишленост” от Анализа. Също очаквано е определянето на екологичните проблеми като специфичен за региона риск.

6. Кой вид биологично земеделие е подходящ за региона?

Сборът е повече от 100% поради посочване на повече от един отговор.

Отговорите посочват с отчетливо нагласи в полза на биологичното растениевъдство, и то основно в областта на зеленчукопроизводството. Причините според нас е и в общата за страната тенденция при която реализацията на продукти готови за директна консумация имат по-голямо доверие отколкото при преработена продукция. Преработването е един допълнителен технологичен цикъл и определено има недоверие в потребителите относно спазването на екологични и здравословни стандарти в хранително-вкусовата промишленост. Не е без значение и това, че биологичните продукти от животински произход и повечето се нуждаят от допълнителна обработка (сирене, кашкавал, пакетиран мляко) и съответно изискват допълнителни вложения, за разлика от растителните продукти, които могат да се предлагат директно на потребителите.

Животновъдството е посочено от 15% от анкетираните и следва да се има в предвид, че обработваемата земя на територията на „МИГ Гълъбово – Опан“ е малко над 88% от общата площ на земеделските земи. Респективно от общата площ на земеделски земи 406211 дка обработваемата е 357965 дка което е ограничаващ фактор за част от бранша, поради по-малкото налични пасища. Лозаро-винарството е посочено в 9% от отговорите и е на четвърто място като предпочитания.

7. Кои землища на територията на „МИГ Гълъбово – Опан“ не са подходящи за развитие на биоземеделие?

Тази анкета беше изработена в процеса на анализа, след като проучването показва, че територията има ярко изразен дисбаланс по отношение както на местната икономика, така и относно условията за земеделие. Наличието на крупни предприятия от национален мащаб определят силно развита тежка индустрия в една част, което води и до сериозни екологични проблеми включително и до нарушени откъм агротехнически условия почви. Именно в този регион са и посочените по-горе в анализа констатирани от националните институции замърсявания. Другата част има слабо развита индустрия и местната икономика е с типичен селско-стопански характер. Там няма констатирани екологични проблеми вследствие на индустриално производство, както и такива посочени от анкетираните.

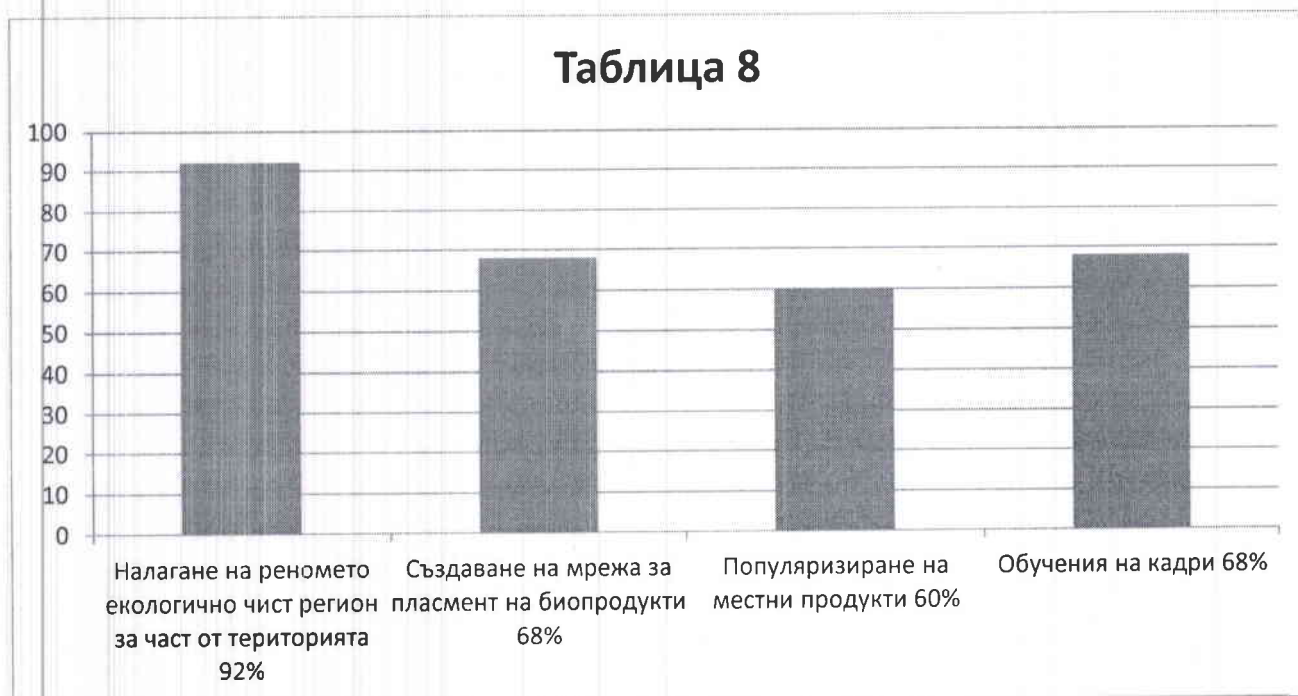
Сборът е повече от 100% поради посочване на повече от един отговор.

Изводите които посочихме в 2.4 .Екологично състояние и рискове са резултат както на настоящата анкета, така и на изследванията и данните на национални институции. Обследването локализира като неподходящи землищата на гр. Гълъбово и селата Обручище, Медникарово и Искрица. Тези землища са в непосредствена близост до електроцентралите в района и често са обект на замърсяване както с фини прахови частици /ФПЧ10/ така и със серен диоксид.

Освен качествата на самата биологична продукция за нейното реализиране несъмнено влияние има и „реномето“ на региона в който е произведена. Според нас продукцията произведена в райони в непосредствена близост да предприятия които са генератори на емисии замърсяващи атмосферният въздух и респективно почвите и водите определено ще има трудности при своята реализация на пазара.

Като извод може да се обобщи, че част от територията на „МИГ Гълъбово – Опан“ а именно гр. Гълъбово и селата Обручище, Медникарово и Искрица е рискова за развитие на биологично земеделие и производство на биологични продукти.

8. Посочете мерки които могат да бъдат взети на регионално ниво и които биха подпомогнали развитието на биоземеделието на територията на „МИГ Гълъбово – Опан“

Сборът е повече от 100% поради посочване на повече от един отговор.

В резултатите има един определено доминиращ отговор посочен от 92% от общият брой на отговорите. Както посочихме по-горе в анализа освен качествата на самата биологична продукция за нейното реализиране несъмнено влияние има и „реномето“ на региона в който е произведена. Според нас това е един от основните проблеми за развитие на биологичното земеделие на територията на „МИГ Гълъбово – Опан“ както поради посоченото в анкетата, но така и поради факта, че именно тези опасения са сериозен възпиращ фактор сред самите производители.

Създаване на мрежа за пласмент на биопродукти както и квалификацията на кадри събират по-равно 68% от отговорите и според анкетиранияте и могат да бъдат от решаващите мерки които могат да бъдат взети на регионално ниво за подкрепа на

биоземеделието. Рекламата на местни продукти е на последно място от четирите посочени отговора - 60% , но определено е посочена като мярка със сериозно влияние.

3.3 SWOT анализ

Силни страни:

- ✓ Добри природни условия благоприятстващи производството на биологична продукция – високи средногодишни температури, продължително слънцегреене, добри условия за напояване,
- ✓ Наличие на традиции в земеделието, включително и за собствено задоволяване в семейни ферми – биологичното производство разчита именно на познанията, опита и традицията.
- ✓ Наличие на достъпни водни ресурси необходими за производството и отглеждането на биологичната продукция- наличието на голямо количество язовири сравнително равномерно разпределени на територията които осигуряват ресурс за производство;
- ✓ Добра транспортна достъпност до пазара на потенциалните клиенти - близостта на автомагистрала „Тракия“ до територията на „МИГ Гълъбово – Опан“ и първокласен път I-5 Русе – Стара Загора – Капитан Андреево, който е част от общоевропейския транспортен коридор № 9;
- ✓ Територии, включени в Натура 2000, защитени местности и територии, в които биологичното земеделие няма алтернатива и са гаранция за опазване на биологичното разнообразие и за екологична чистота; липса на големи промишлени замърсители;
- ✓ Съществено количество земеделски територии с добри агротехнически характеристики;
- ✓ Наличие на култура сред местното население в потреблението на биологични продукти; наличие на организации на територията на общината, работещи за повишаване на информационната обезпеченост и подпомагане на дейностите в сектора на биологичното производство;

Слаби страни:

- ✓ Нисък пазарен дял на биологични продукти в сравнение с конвенционалните – предлагат се в големите магазини, неразвита търговска мрежа от био магазини; няма практика за използване на разнообразни методи за продажба на биологични продукти – примерно по интернет, директни продажби на ресторанти, солидарно земеделие и др.;
- ✓ Наличие на екологични проблеми в региона - Развитието на въгледобивната и енергийната промишленост на територията на „МИГ Гълъбово – Опан” се отразява неблагоприятно върху състоянието на околната среда. Ежегодно от разкриването на нови въглещни пластове, ж.п. линии, пътища и др. от селскостопанския поземлен фонд се отнемат значителни площи, като за селскостопанско ползване чрез рекултивация се връщат много по-малко площи и то с качество, което не задоволява изискванията за производство на високодобивни култури върху тях;
- ✓ Липса на квалифицирана работна ръка и на мотивация на земеделските производители, поради липса на информация; ниско ниво на знанията, уменията и компетенциите в земеделието, които са особено важни при биологичното производство в сравнение с конвенционалното;
- ✓ Слабо развита хранително-вкусова промишленост на територията на „МИГ Гълъбово – Опан”. Недостиг на преработвателни предприятия в непосредствена близост ограничава възможностите за нейната преработка. Това се явява и донякъде възпиращ фактор за нейната реализация;
- ✓ Слабо развит туризъм- територията на „МИГ Гълъбово – Опан” няма природни и исторически дадености които да способстват развитието на мащабен туристически поток. Наличието на крупни производствени предприятия също е друг ограничаващ фактор;

Възможности:

- ✓ **Надграждане на досегашните традиции** в селското стопанство и възможности за по-нататъшно развитие на земеделието, особено в областта на зеленчукопроизводството и овощарството, лозаро-винарския бизнес, използване на възможностите за добив на диворастящи биологични продукти;

- ✓ **Организиране на рекламни кампании** и повишаване информираността на местната общност за благоприятните характеристики на територията и подходящите природни условия за развитие на биологичното земеделие, подчертаване на връзките му с традиционното земеделие в миналото; повишаване информираността за принципите на самото биологично земеделие и възможностите за правене на бизнес, особено от млади хора;
- ✓ **Повишаване на информираността** на земеделските производители и потребители за предимствата на биологичното земеделие – семинари, обучения, лекции, включително и за добрите европейски практики в тази област; обмяна на опит с други МИГ, вкл. и чрез трансгранични програми и мерки;
- ✓ **Подобряване на условията за местна реализация** на фермерска продукция, включително и биологична – организиране на фермерски пазари и изложения, магазини и щандове в големите търговски вериги, подпомагане рекламата на местните биопродукти, включване на фермите в местните туристически атракции;
- ✓ **Интегриране на биологичното земеделие** с различните форми на туризъм, които са развити на и извън територията на МИГ „Гълъбово – Опан” – селски, винен, планински, културен, кулинарен, ловен, приключенски, спа туризъм;
- ✓ **Стимулиране на развитие на преработвателната промишленост** в региона - интегриране на биологичното земеделие и преработка на биологични продукти в хранително-вкусовата, което повишава добавената стойност на продуктите, създава сигурност на производителите като наличие на допълнителен вариант за пласиране. Това може да стане включително и чрез възможностите на МИГ за развитие на преработвателната промишленост в региона;
- ✓ **Създаването на вериги на доставки** – продажби директно на потребителите, солидарно земеделие, директно зареждане на заведения и хотели.

Заплахи:

- ✓ **Зависимостта от развитието на икономиката в една сфера** – енергетика и съпътстващите около нея дейности, както и нежелание поради липса на мотивация, информираност и средства да се развиват и други сектори, вкл. и биологичното земеделие;
- ✓ **Нерентабилно използване на природните ресурси** поради липса на информация или на финансови средства;

- ✓ **Влошаване на екологичното състояние** на част от територията, индустриалните замърсявания, както и свързаното с това влошаване на „имиджа“ на региона;
- ✓ **Липса на обединения** от страна на земеделските производители, преработватели и търговци, като резултат от негативни асоциации с предишен опит и недоверие, както и липса на информация - сериозна заплаха предвид това, че биологично земеделие не може да се развива откъснато и независимо на малки територии, както и необходимостта от сдружаване за инвестиране складови помещения, производствено оборудване и маркетинг;
- ✓ **Понижаване на покупателната способност на потребителите** – биологичната продукция е с по-високи цени, макар и по-качествена, при влошаване на икономическата обстановка потреблението на този вид продукти ще намалее;
- ✓ **Негативни демографски процеси** - нисък естествен прираст, миграция в градовете в страната или в чужбина, обезлюдяване на селата; липса на млади хора и мотивация да се прави бизнес, включително и в сектора на земеделието и биологичното производство;
- ✓ **Нелоялна конкуренция** от страна на съседни и европейски държави – голяма част от биологичната продукция е вносна; подвеждащи реклами, че „биологично“ е равно на „натурално“, което води до нелоялна конкуренция със стоки, произведени в местни ферми, които обаче са без сертификат;
- ✓ **Административни проблеми** - промени в законодателството и политическата обстановка в страната, бюрократични усложнения и изисквания; неефективност на администрация, липса на капацитет, отсъствие на децентрализирани бюджети; недоверие в институциите са сред проблемите които влияят демотивиращо на развитието на сектора;

4. Препоръки за развитие на биологичното земеделие на територията на МИГ „Гълъбово – Опан”

На база на анализа можем да препоръчаме следните мерки, които според нас биха способствали за устойчивото развитие на биологичното земеделие на територията на МИГ „Гълъбово – Опан”

1. Важно да бъде повиши информираността на цялата местна общност относно предимствата и недостатъците на биологичното земеделие, както и за потенциала и благоприятните условия на територията за развитието му. Да се повиши информираността и за правене на бизнес в този сектор на селското стопанство, особено от млади и образовани хора.
2. Съдействие за разширяването и намирането на нови пазари и потребители. Това, освен с организирането на вече споменатите фермерски пазари може да е под формата на намалени наеми на общински помещения и щандове за производители на биологична продукция, подпомагане създаването на общ сайт за биоземеделци от региона, изграждане на постоянен пазар, преференции при отдаването на земи под аренда, подпомагане на рекламата на и др.
3. Съдействие за изграждане на подходяща инфраструктура. Това включва бази за съхранение, сортиране, охлаждане и пакетиране. За реализацията на плодовете и зеленчуците от особена важност е следберитбената им обработка – сортиране, калибриране, охлаждане, пакетиране и съхранение. За да отговорят на изискванията на пазара е добре да има обща база(примерно подпомогната от общината чрез предоставяне на площи и помещения), тъй като самостоятелното ѝ създаване често е непосилно за отделния производител. Това ще повиши конкурентоспособността на всички местни производители на биологична продукция и ще разшири пазарните им възможности не само в страната.
4. Стимулиране на развитие на преработвателната промишленост в региона. Неразвитата хранително-вкусова промишленост е съществена пречка за развитие на биологичното земеделие в региона. Това повишава добавената стойност на продуктите, създава сигурност на производителите като наличие на допълнителен вариант за пласиране. Това може да стане включително и чрез възможностите на МИГ за развитие на преработвателната промишленост в региона.

5. Съдействие включително и информационно за създаването на селскостопански ферми от затворен тип – единствено за отглеждане по биологичен начин на растения и животни едновременно, така че сами да си произвеждат фуража и торовете за животните, а самите животни да прочистват терените от вредители, загнили семена и т.н. Това намалява разходите и повишава добавената стойност, както е и един от основните принципи на биологичното производство.
6. Интегрирането на биологичното земеделие с туризма, включително и чрез провеждане на масирана информационна кампания. Независимо, че на територията на МИГ „Гълъбово-Опан” туризмът не е особено развит, региона има добра транспортна достъпност. Разпространена практика е биологичните ферми да разполагат и с къща за гости и да предлагат своята продукция директно на посетителите, както и да ги включат в селскостопанската дейност. Също така местни продукти с биологичен произход могат да се използват за зареждане на ресторанти, хотели и винарски изби, а фермерски пазари могат да бъдат организирани (включително и от общината) по време на фестивали и събори както и други мероприятия които са провеждат в региона.
7. Информиране относно възможностите местните производители да кандидатстват не само по мерките за външен финансиране както по „Програмата за развитие на селските райони”, така и по другите оперативни програми-например „Оперативна програма „Иновации и конкурентноспособност”. Това се отнася най-вече за малките преработватели на биологична продукция, предимно в хранително-вкусовата промишленост, които често изпитват недостиг на средства да си купуват техника или да въвеждат иновации. Насърчаване на проекти, съчетаващи биологичното земеделие с програмите за заетост. Тъй като в биологичните ферми ръчният труд е в пъти повече, често пъти те изпитват недостиг на работна ръка в определени периоди на годината. Добра европейска практика е осигуряването на временна заетост чрез различни програми, включително и общински, които добре се съчетават и с повишаване квалификацията на безработните, така че след подобна програма да могат да си намерят постоянна работа. По този начин се постига и една от целите на устойчивото развитие на селските райони – намаляване на бедността. На територията защитени зони има както по Директивата за опазване на дивите птици, така и по Директивата за опазване на местообитанията. Да се насърчават проекти, които съчетават биологичното земеделие с мерки по ОПОС и Натура 2000, което е сред най-разпространените добри европейски практики. Опазването на екосистемите и устойчивото им управление кореспондират с разумното използване на природните ресурсите в земеделието, горското стопанство и хранителната промишленост и съдейства за предотвратяване на климатичните промени и приспособяване към тях.
8. Развитие на местните сортове плодове и зеленчуци, които са характерни за местните климатични и почвени условия и за чието отглеждане вече има

създадени традиции сред населението. Високите температури и ранното настъпване на пролетта, както и топлата есен характерни за региона са подходящи за отглеждането на ранни и късни зеленчуци, включително и оранжерийно, което също носи по-висока добавена стойност. Това важи за лозаро-винарския сектор, за който има подходящи условия за развитие.

9. За биологичното животновъдство в региона има потенциал да се произвеждат по биологичен начин и отговарящи на европейските стандарти месни и млечни продукти. В този сектор също трябва да се предпочитат местните породи. Крайните продукти от мляко носят висока добавена стойност, тъй като са най-търсени на пазара не само в България, особено от биволи и кози. Допълнително предимство е, че могат да бъдат създавани и продукти с голяма трайност, което разширява потенциалните пазари. Като приоритетно може да бъде разглеждано и пчеларството, тъй като пазарът на мед и пчелни продукти е доста развит у нас и в чужбина.
10. Повишаването на енергийната ефективност е от съществено значение за развитие на биоземеделието – примерно за производството на зеленчуци в оранжерии със соларни панели или геотермално отопление), вкл. и на екзотични плодове и зеленчуци, увеличаване на площите с етеричномаслени култури и подправки, изграждане на малки преработвателни мощности (цехове за сирене, кашкавал, колбаси). Прилагането на нови методи, технологии и системи за напояване на основата на събраната дъждовна и снежна вода ще повиши ефективността от производството на плодове и зеленчуци и ще засили тяхната конкурентоспособност.
11. Създаване на клъстер за управление на производство на биопродукти територията на МИГ „Гълъбово-Опан”.
- При изготвянето на SWOT анализ се определя като голямо влияние на процеса на подпомагане на биопроизводителите възможността за създаване на регионален клъстер за производство на биопродукти. Клъстерът ще представлява интеграция на взаимно свързани индустриални отрасли, чието конкурентно предимство се създава и поддържа чрез активното участие на ключовите участници в този процес.

Организацията на клъстер на територията на МИГ „Гълъбово-Опан” в може да бъде осъществено по два начина:

- ✓ Единият е, когато съществува определено наличие на предимство във факторната надареност на географския регион като: специфичен климат, почва, фауна и флора или благоприятно месторазположение. Този подход според нас не е особено подходящ поради липса на ярко изразени такива предимства.
- ✓ Вторият начин на създаване на клъстер е чрез активното участие на предприемаческия фактор. Предприемачите, с развит вече бизнес в производството на земеделски продукти, могат да бъдат основен фактор за създаване и развитие на клъстер. Според нас той е по-подходящ за региона на МИГ „Гълъбово-Опан”.

Клъстерният подход е ефективен инструмент за подобряване на микроикономическата и социалната среда на определен географски регион. Клъстерите доказват, че тяхното използване може да превърне необлагодетелствани региони в проспериращи. Те позволяват да се ускори процесът на технологичен трансфер в свързани икономически отрасли, което повишава тяхната иновативност и конкурентоспособност. За ефективното функциониране на клъстера е важно да се поддържа трайна и устойчива връзка между неговите съставни елементи. За тази цел при укрепването му е необходимо да се изработи ефективен модел на сътрудничество между научните среди, бизнеса и местните представители на властта. Това се постига чрез изграждането на институции за сътрудничество, които имат за цел по-добрата координация и съгласуваност на клъстерните елементи.

Основното ядро на клъстера са локалните организации, биологичните стопанства и маркетинговия кооператив. Те са основните участници по веригата „суровина-краен продукт”.

Организации които ще подпомагат създаването и дейността на клъстера:

✓ Национални организации

Като такива, които могат да бъдат полезни за развитието на клъстера се определят Министерството на земеделието и храните (МЗХ), Министерството на икономиката, Държавен фонд „Земеделие” (ДФЗ) които със своите структури подпомагат развитието на регионалния клъстер.

✓ Местни организации

Като такива се определят – местната инициативна група (МИГ), която може да бъде основна институция, спомагаща за развитието на регионалния клъстер; кредитната кооперация, финансираща дейността на биологичните стопанства и маркетинговия кооператив; браншовите организации, представляващи интересите на фермерите, местните доставчици на суровини и препрати както и на потребителите на биопродукти.

Състав и връзки на клъстера:

Клъстера следва да има следните елементи /структури/, чиито състав и връзки определят както неговата жизнеспособност, така и конкурентоспособността му.

✓ Производители на биологична продукция

Земеделските производители, които произвеждат био продукти – това са всички земеделски кооперации, фермерски сдружения, физически лица, фирми и др. тези участници в клъстера имат най-голяма значение за развитието на спомагателните отрасли в клъстера като доставчиците на суровини. Ефективното обезпечаване на производството в тези стопанства е фактор за получаването на качествени и конкурентни био продукти, които маркетинговия кооператив може по-лесно да наложи на пазара.

Сдружаването на земеделските производители, произвеждащи био продукти в маркетингов кооператив е следващия важен фактор за конкурентоспособността

на регионалния клъстер. Целта и функциите на този кооператив е да пласира и утвърждава на пазара специални търговска марка био продукти, която се отличава с високо качество и е конкурентна преди всичко на външния пазар, на който има хроничен недостиг. Маркетинговият кооператив е длъжен да прилага и контролира собствена маркетингова стратегия.

✓ **Пазар на биологичната продукция**

Основните участници на пазара са домакинствата, които си налагат здравословен начин на живот и обръщат внимание на начина на хранене; участниците в туристическия сектор – ресторанти и хотели, посещавани от туристи, искащи да опитат традиционни местни храни; препработвателните предприятия, които добавят стойност към биопродуктите както и дистрибуторската мрежа (хипермаркети, супермаркети, тържища и специализирани пазари).

Развитие на един регионалния клъстер се очаква да премине през следните етапи (фази) от своето развитие:

- ✓ **Създаване.** При тази фаза от жизнения цикъл на клъстера се осъществява съчетаване на производствените фактори в различните отрасли, които формират клъстера. Този процес протича като се използват различни източници за формиране на конкурентни предимства. Създават се връзките между градивните елементи на клъстера, формират се институциите, управляващи развитието му. Характерно за тази фаза е, че клъстерът не е устойчив и силно зависим от взаимоотношенията на участниците в него. В тази фаза е необходимо активно участие на локалните организации – МИГ и кредитната коперация;
- ✓ **Развиване.** При тази фаза се укрепват връзките между участниците в клъстера. Протичат технологични и структурни промени в отраслите, насочени към нарастване на устойчивостта на клъстера. Организационно-управленската структура се обособява и играе водеща роля за излизане на клъстера от тази фаза;
- ✓ **Консолидиране.** Ако е жизнеспособен, клъстера постига потенциалната си устойчивост. Връзките между елементите в клъстера са устойчиви. Отрасловата структура е ясно обособена и с висока конкурентоспособност. Изградено е доверие между участниците в клъстера и те се възползват от това сътрудничество в най-голяма степен. Обособени са границите на клъстера. Организационно-управленската му структура търси начини за взаимодействие със съседни клъстери, за да може конкурентните предимства да бъдат устойчиви във времето;
- ✓ **Институционализиране.** Когато една организация се развива, растежа на клъстера е ограничен поради факта, че той е постигнал предела на своите производствени и организационни възможности. За да се поддържа темп на развитие е необходима силната намеса на институциите. След реализирането на

тази фаза, клъстера става мощна институция, която има значително влияние върху развитието на целия географски регион, в който функционира;

- ✓ **Реорганизация.** Фазата е реално неизбежна от развитието на всяка една организация.

При едни дългосрочен период на съществуване.. Въпреки усилията на участниците в клъстера да увеличат времето за протичането на предходните две фази, след известен период от време той преминава в последната фаза от своето развитие. Съществуват фактори, тласкащи клъстера към тази фаза: промяна в нормативната база, изчерпване на ресурсите, усложняване на мениджмънта, резки промени в пазарното поведение, промяна на климатичните условия и пр. Целта на ръководството на клъстера е при навлизане в тази фаза да търси създаването на стратегически алианси с близки клъстери и по този начин да го реорганизира.

Със създаването и функционирането на регионалния клъстер се постигат следните ефекти в производството на био продукти на територията на МИГ „Гълъбово-Опан“:

- ✓ Ще се повиши конкурентоспособността и ще се създадат нови възможности за финансиране, и ще разшири пазарите за продукцията им, както и ще бъде в изпълнение на предвидения в общинския план за развитие клъстер на селско-стопанство-хранително-вкусова промишленост.
- ✓ Постигат се знания и умения, които са източник за иновативни решения за решаването на концептуални проблеми, ограничаващи развитието на клъстера;
- ✓ Повишава се конкурентоспособността на географския регион, където функционира клъстера, както и се подобрява социалния статус на населението.

5. Добри европейски практики

Добрите практики, които са посочени по-долу онагледяват различни подходи които биха спомогвали за развитие на биопроизводството както в България така и на територията на МИГ „Гълъбово-Опан“.

✓ В Гърция различните бизнес организации /Търговско-промишлени палати/ често провеждат мероприятия в които както се презентират различни продукти и технологии и се осъществява бизнес връзки в регионален мащаб. Честа практика производителите на биологична продукция да имат възможността да контактуват с представители на хранително-вкусовата и преработвателната промишленост както и с представители на хотелиерския и ресторантьорския бизнес. Въпреки, че това са

регионални бизнес организации те работят както и с местните така и с националните браншови организации.

Към Търговско-промишлена палата в Серес съществува т.н. „мрежата за органични продукти,, която организира дискусия за проблемите на биологичното земеделие в региона, представя иновативни продукти и култури. Това става и с подкрепата на „Асоциацията на младите фермери в Серес“ и „Общогръцката съюз на земеделските производители“

Съобразявайки се с географското положение на региона - неговата близост с България, форумите не са затворени а се осъществяват и трансгранични връзки.

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΗ ΗΜΕΡΙΔΑ

**Ανοιχτή Συζήτηση για τη Βιολογική γεωργία:
Γа καινοτόμα προϊόντα - οι νέες καλλιέργειες και ο
προοπτικές**

**Τετάρτη 20 Ιουλ
2012**

Εдна проведена конференцията за биологичното земеделие от Търговско промишлената палата на Серес на 20.07. 2012 г. има следните теми:

1. "Нови нововъзникващи култури в сектора на биологичните продукти" - примери за Stevia & Aronia", Charisis Argyropoulos,
2. "Нови култури и тяхната роля в устойчивото развитие на селските райони - Goji Berry", Д-р. Атанасиос Гертсис,
3. "Комбиниране на традиционен продукт с иновации", Пангалос Казакис
4. "Стъпки за бъдещето на биологичното земеделие", Каракузидис Никос,
5. "Днешната реалност в Серес", Янис Пападопулос,
6. "Младите фермери и трудностите на селскостопанската професия", Панайотис Джоргинис, председател на „Асоциацията на младите фермери“ в Серес.

Тези мерки се прилагат от много години и определено способстват за развитието на биосектора в Гърция. Следва да се има въпредвид и силно развитата туристическа индустрия в страната която работи основно с местни продукти и регионалните бизнес организации осъществяват връзките между различните представители в региона.

Това разбира се не е практика само в Гърция а и в други страни в ЕС. Подържат се специализирани интернет платформи и други отворени информационни канали както за обмяна на добри практики, така и за оперативни контакти.

Източници:

<http://www.agronews.gr/diatrofi-agrotourismos/viologika/arthro/82331/kainotoma-proioda-viologikis-georgias-stis-serres/>

www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/biologikgeorgiaktinotrofia

<https://www.interregeurope.eu/smeorganics/>

✓ В Полша фирма BiFIX е започнала своята дейност от земеделски производител на плодове на Войчех Пиасеки. След време той започва да предлага на пазара и преработена своя продукция основно сушени и консервирани продукти произведени по биологичен начин. С времето налагането на този подход създава реномето на марката като еталон да добро качество и здравословна храна. Войчех Пиасеки започва да разширява както гамата така и количеството на производството си, но изкупува продукцията само от доказани биопроизводители.

Bifix активно си партнират с Техническия университет в град Лодз както в областта на технологиите, така и с кадрите които там се обучават и използват производствените мощности на фирмата за обучения и презентации. Например на 27 до 28 февруари 2018г. в Лодз при реализация на проект "Организация на малки и средни предприятия" с участието на 30 гости от Испания, Швейцария, Италия, Франция, Белгия, Румъния и Финландия организиран от Техническия университет в Лодз (Факултет по биотехнологии и наука за храните) участниците след пленарната сесия гостите посещават и фабриката на компанията Bifix.

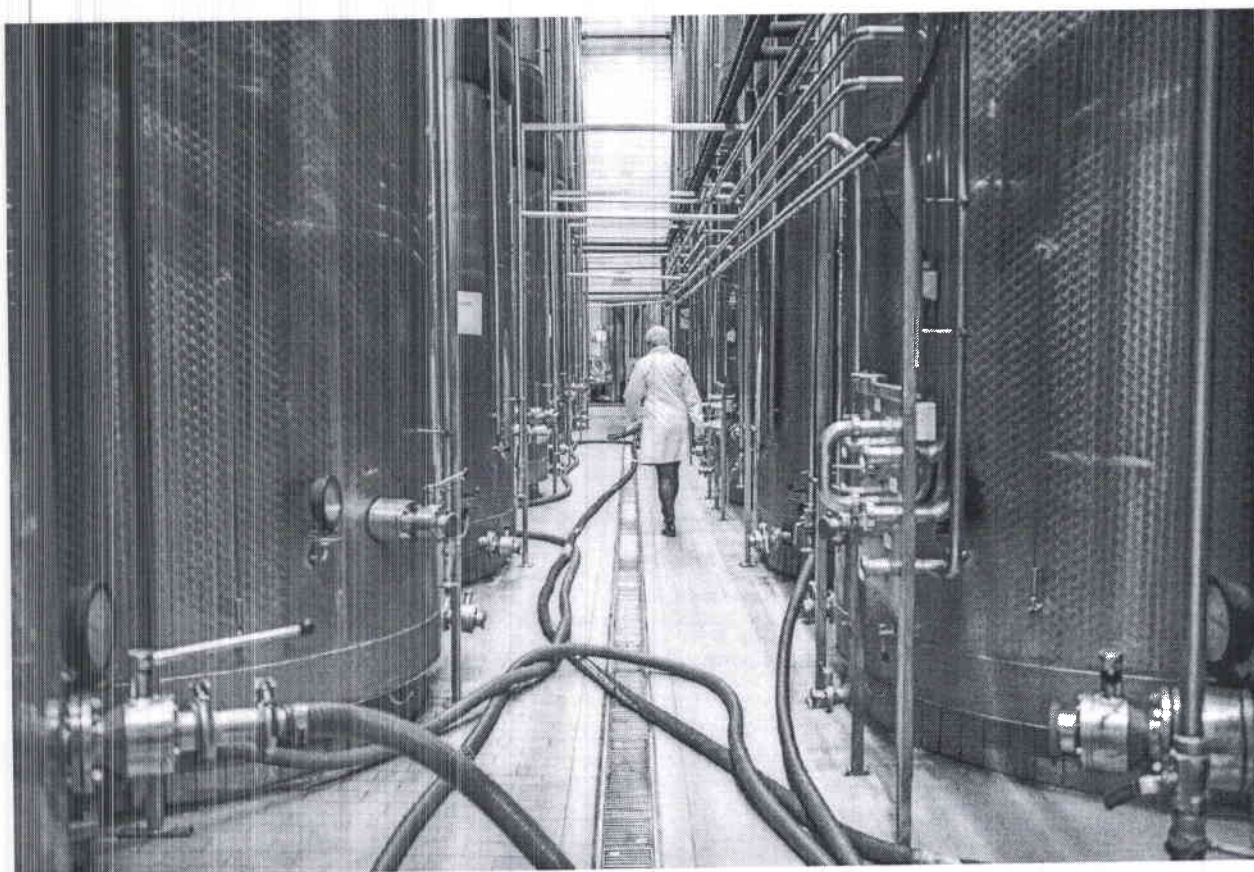
Партньорството с научните звена позволява да се ускори процесът на технологичен трансфер, което повишава иновативността и конкурентоспособността. Стриктната политика на фирмата за контрол както на доставките и на технологията за производство, интегрирането и с последните научно-технически технологии и заедно с добрият маркетинг налагат продуктите с марка Bifix като известни с високото си качество и разумна цена.

Източници:

<http://www.bifix.pl/en/our-products/fruit-tea>

<https://www.interregeurope.eu/smeorganics/news/news-article/2887/8th-sme-organics-field-visit-to-lodzkie/>

- ✓ Още една добра практика от Полша, при която крупен производител започва за произвежда и предлага на пазара биологичен продукт.

Jantón S.A SpK е най-големият производител на вино в Полша разположена в град Доброн. Освен производство в предмета на дейност е и внос и износ на вино от цялата гама: гроздови вина, пенливи вина, вермути, греяни вина и екологични вина. Освен винопроизводството, тя е специализирана и в производството на т.н. RTD алкохолни напитки (RTD – „Ready to drink- Готовите за пиене“).

През 2011 година президента и мажоритарен собственик на компанията Яцек Антон /Jacek Janton/ презентира, че компанията ще започне да произвежда гама екологични продукти. Следващата година като начало започва производството и предлагането на екологични вина от арония, които имат голям успех на вътрешния пазар.

Производството на биологични гроздови вина от фирмата е в процес на подготовка тъй като е необходимо лозовите насаждения които са засяти да започнат да дават необходимото за производството количество грозде. За лозето е забранено използването на синтетични пестициди и торове, както и на ГМО организми. Използват се само серни препарати, съдържащи мед и извлекци от растения и щамове микроорганизми, които имат инсектициден ефект. Поддържането на лозе с такива препарати е трудоемко, защото изисква повече превантивни мерки и труд и за по-мощни начинания е необходимо и подготовката на квалифицирани кадри.

Не на последно място за да се сертифицира едно лозе като био, минава период на преход от три години.

Източници:

<https://janton.pl/pl/>

<http://janton.pl/en/offer/organic-wines>

<https://www.bloomberg.com/research/stocks/private/snapshot.asp?privcapId=50087350>

✓ Мария Лавиотаки е на 27 години от Гърция, като допреди 3 години се е занимавала със счетоводство. Всички членовете на семейството и са моряци, но решили преди три години да инвестират в животновъдство и в продукт, който ще бъде 100% гръцки. Решили това да отглеждат по екологичен начин породата „гръцко черно прасе“ и

за целта арендовали 120 акра частна земя в село Лефкос, община Агринио /Λευκό, Αγρίνιο/ и така е поставено началото на "Лафиотакис Фарм". Методическа помощ им оказват служители на Министерството на земеделието.

Във фермата животните живеят свободно на голяма площ, която е затворена, така че и да не могат да влизат други животни. Храната им включва жълъди, различни билки, царевича и ечемик които също се отглеждат от био производители. Също така, водата идва директно от източника. Произведената продукция се сертифицира от Центъра за хуманно отношение към животните в Атина /Κέντρο Γενετικής Βελτίωσης Ζώων Αθήνας/.

Мария споделя, че е трудно е да се популяризират гръцките черни прасета, тъй като потребителят не знае достатъчно за ползите и качеството на този вид месо и често го бърка с дивите свине. "Черното прасе отнема много повече време за отглеждане спрямо селектираните и популярни породи, но тези, които знаят ползите от него, го предпочитат. Повечето обаче познават черното свинче като животно от миналото отглеждано преди в селата и защото цената му е по-висока от обикновеното свинско, те не го избират". Рекламата обаче играе съществена роля за популяризирането на продуктите и тя се ангажира и с популяризирането на продуктите, произведени в "Лафиотакис Фарм", като използва всички съвременни начини на комуникация. Започват да предлагат продукцията с голяма мрежа от магазини. "В допълнение към отглеждането, ние обработваме продукта и го опаковаме със собствен етикет. Ние си сътрудничим с хранителни магазини, ресторанти, специализирани магазини за продажба на деликатеси и големи хотели, където предлагаме видове месо ", казва Мария.

В бъдещите планове на предприемачите е да започне популяризирането на своите продукти на чужди пазари. "Вярвам, че потребителите в чужбина ще са склонни да опитат това. Също така, доколкото знаем, чужденците които идват в страната избират достатъчно гръцки продукти от всякакъв вид. "

Източник:

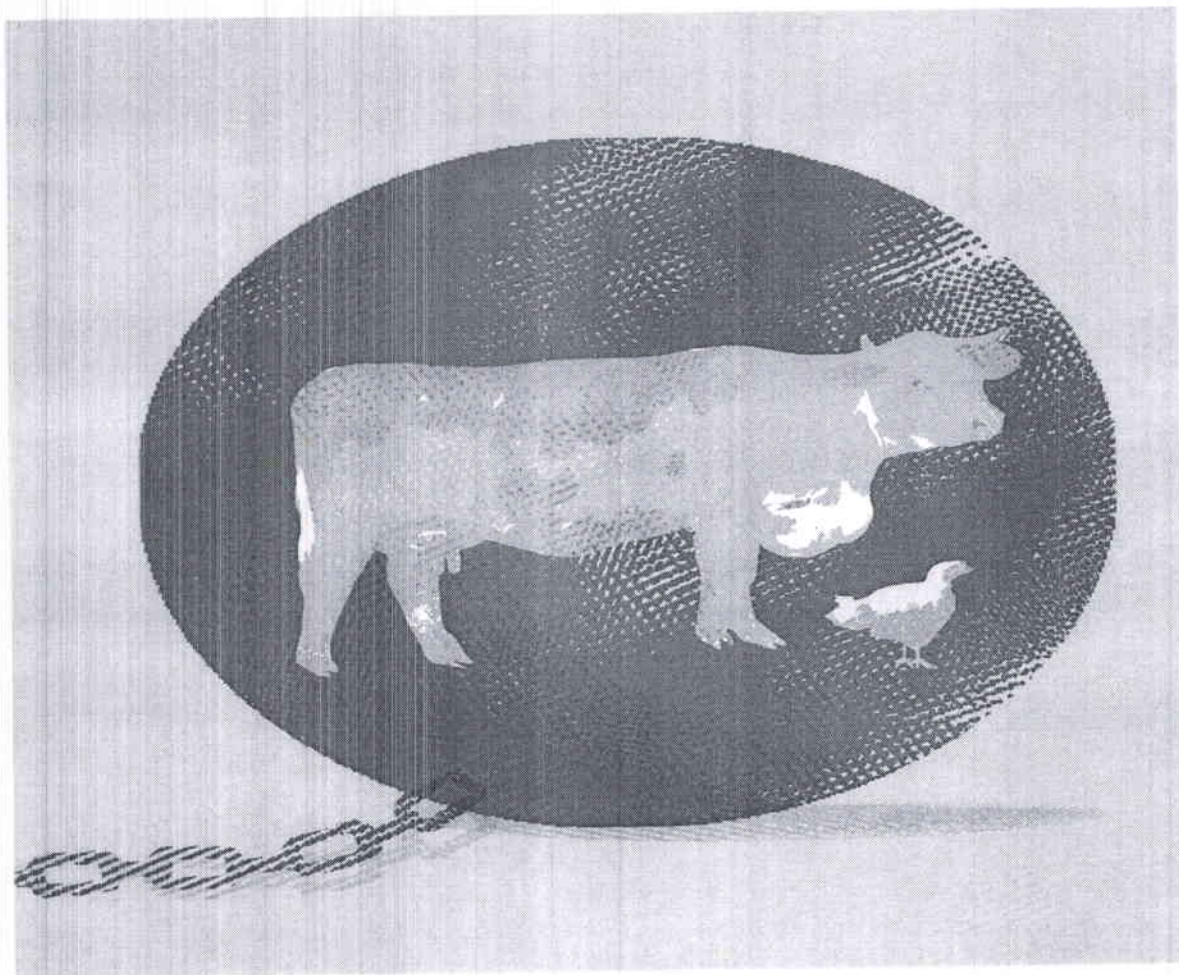
<https://iaitoloakarnania.gr/2018/04/27chroni-apo-agrinio-pou-ektrefi-mavrous-chirous/>

✓ Испания е сред лидерите при производството на биологична продукция и е полезно да бъдат проучени както добрите и практики, така и проблемите пред които се изправя сектора преди няколко години, заедно с решенията които се предлагат.

От самото начало испанското биологично производство винаги е било експортно ориентирано, главно поради силното потребителско търсене от страна на централноевропейските страни. Смята се, че около 80% от производството е предназначено за износ, главно за страните от ЕС (89.2%), особено Германия, Франция и Обединеното кралство. Средното национално потребление на биологични продукти се оценява на 35,4 килограма годишно на човек а органичните храни съставляват 1,9% от общите разходи за храна, направени от испанските дочакинства. Най-търсените продукти са предимно яйца, зехтин, зеленчуци и плодове. Интересното е, че в Испания биологичните продукти се разглеждат предимно като вегетариански храни, тъй като

органичните месни или животински продукти рядко се предлагат в повечето биологични магазини и са доста скъпи.

ORGANIC FARMING AND AGRICULTURAL IN SPAIN

Има няколко подхода в испанския биологичен сектор, които представляват инициативи отдолу-нагоре и способстват за устойчивото развитие на сектора на биопроизводството.

- Нарастващ брой мрежи за обмен на семена и друг посадъчен материал, които да допринесат за опазването на агrobiологичното разнообразие, организирани в рамките на националната мрежа на Red De Semillas;

- Развиване на агроекологичните организации на местно и регионално ниво. Като цяло това са мрежи за всякакъв вид информация, свързана със селското стопанство и екологията, организират обучения и семинари, както и други събития като борсите за семена и биологичните пазари. Пример за това е Агроекологичната мрежа на Кастейон (ХАС) и движението "Суверенитет на храните", свързано с „Движението на дребните фермери в Испания“;

- Развитието на кооперативни организации и клъстери, с цел самоорганизиране на производството и разпространението на биологични храни. Това определено допринася за създаване на къси вериги на доставки между производителите и потребителите и прави по-конкурентните цени на биологичните продукти спрямо конвенционалните.

Източник:

<https://www.greeneuropeanjournal.eu/organic-farming-and-agricultural-movements-in-spain/>

Списък на използвани източници:

- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г.;
- Националната стратегия за устойчиво развитие на земеделието в България в периода 2014 – 2020 г.;
- Регионален план за развитие на Югоизточен район 2014 г- 2020 г.;
- Областна стратегия за развитие на област Стара Загора 2014г. – 2020г.;
- Общински план за развитие на община Гълъбово за периода 2014г.-2020г.;
- Общински план за развитие на община Опан за периода 2014г.-2020г.;
- Стратегия за местно развитие на МИГ „Гълъбово- Опан 2014г. - 2020г.;
- Годишен доклад за състоянието и развитието на земеделието 2017г.;
- Програма за опазване на околната среда на община Гълъбово;
- Изследване: “Оценка, намаляване и предотвратяване на замърсяването на въздуха, водата и почвата в регион Стара Загора” на Тракийски университет Стара Загора по Норвежката програма за сътрудничество;
- Биологичното производство в света и България, Стилиян Гребеничарски, ИнтелиАгро, 2016;
- Структура на земеделските стопанства в България, на „Министерство на земеделието, храните и горите” , 2015;
- „Проучване на възможностите за разработване на дистрибуторска мрежа за биологични продукти в България“ за „Швейцарска агенция за развитите и сътрудничество“ извършено от „Дикон груп“ ООД;
- Изследване на „Института по социология“ към „Българската академия на науките“, по поръчка на „Българската фондация за биоразнообразие“, ст.н.с. Румяна Стоилова, 2007г. ;
- Климатичен справочник, „Национален институт по метеорология и хидрология“ към „Българската академия на науките“, 2013г.;
- „База данни на производителите, преработвателите и търговците на земеделски продукти и храни, произведени по биологичен начин” на „Министерство на земеделието, храните и горите” ;
- Данни публикувани на сайтовете на „Регионална инспекция по опазване на околната среда“, Областна дирекция „Земеделие и гори“ гр. Стара Загора, Изпълнителната агенция по опазване на околната среда, Националният институт па метеоролагия и хидрология;

- Добри европейски практики:

<http://www.agronews.gr/diatrofi-agrotourismos/viologika/arthro/82331/kainotoma-proioda-viologikis-georgias-stis-serres/>

www.minagric.gr/index.php/el/for-farmer-2/biologikgeorgiaktinotrofia

<https://www.interregeurope.eu/smeorganics/>

<http://www.bifix.pl/en/our-products/fruit-tea>

<https://www.interregeurope.eu/smeorganics/news/news-article/2887/8th-sme-organics-field-visit-to-lodzkie/>

<https://janton.pl/pl/>

<http://janton.pl/en/offer/organic-wines>

<https://www.bloomberg.com/research/stocks/private/snapshot.asp?privcapId=50087350>

<https://iaitoloakarnania.gr/2018/04/27chroni-apo-agrinio-pou-ektrefi-mavrous-chirous/>

<https://www.greeneuropeanjournal.eu/organic-farming-and-agricultural-movements-in-spain/>